

FIVB^{TM}

FÉDÉRATION INTERNATIONALE
DE VOLLEYBALL

**ΟΔΗΓΙΕΣ και
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ**

Έκδοση 2024 (FIVB)

Μετάφραση 9/2024 / (Έκδοση 26/9/2024)

Κ.Ε.Δ./Ε.Ο.ΠΕ. – Τεχνική Επιτροπή Διαιτησίας Ο.Δ.Β.Ε.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ – 2024

(Βασισμένες στους Επίσημους Κανονισμούς Βόλεϊ της FIVB 2022-24)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αυτές οι Οδηγίες και Κατευθύνσεις ισχύουν για όλες τις διεθνείς διοργανώσεις. Εξαιτίας της σημασίας αυτών των διοργανώσεων, όλοι οι διαιτητές πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να εκπληρώνουν τα καθήκοντά τους γνωρίζοντας άριστα τους κανονισμούς του αθλήματος και ευρισκόμενοι σε άριστη σωματική και ψυχολογική κατάσταση. Είναι πολύ σημαντικό όλοι οι FIVB Διεθνείς και Υποψήφιοι Διεθνείς Διαιτητές να κατανοούν τη σημασία και σπουδαιότητα της επίδοσής τους στο σύγχρονο βόλεϊ.

Η Επιτροπή Κανονισμών του Αθλήματος και Διαιτησίας της FIVB (RG&RC) παροτρύνει όλους τους διαιτητές που διαιτητεύουν σε αγώνες βόλεϊ υψηλού επιπέδου να μελετήσουν σε βάθος τους Επίσημους Κανονισμούς Βόλεϊ της FIVB (2022-2024), καθώς και αυτές τις Οδηγίες και Κατευθύνσεις Διαιτησίας, το Βιβλίο Περιπτώσεων (Casebook) και τα υλικά στον ιστότοπο (website) της FIVB, ώστε να καταστεί το άθλημά μας πιο ζωντανό και να αποφεύγονται οι διακοπές. Η FIVB και η Επιτροπή Διαιτησίας (RG&RC) εκφράζουν τη βεβαιότητα ότι όλοι οι Διαιτητές της έχουν την ικανότητα και γνωρίζουν πώς να εφαρμόζουν τους Επίσημους Κανονισμούς του Αθλήματος, επομένως, δεν είναι αναγκαία η λεπτομερής αναφορά στους κανόνες. Ο κύριος σκοπός αυτού του κειμένου είναι να ενοποιήσει, κατά το δυνατόν περισσότερο, τα κριτήρια της διαιτησίας και να προσφέρει ερμηνείες για μερικούς κανόνες και την ακριβή εφαρμογή τους στην πράξη.

Παρότι αυτό το κείμενο προετοιμάστηκε για και απευθύνεται στους διαιτητές σε διεθνή επίπεδα, όλοι οι διαιτητές στις διάφορες Εθνικές Ομοσπονδίες καλούνται να το διαβάσουν και να συζητήσουν το περιεχόμενό του με τους διεθνείς Διαιτητές στις χώρες τους. Αν είναι αναγκαίο να υπάρξει ευρύτερη διευκρίνιση στην εφαρμογή των κανονισμών ή στην ερμηνεία τους, οποιοσδήποτε διεθνής διαιτητής μπορεί να στείλει στην FIVB (volleyball.referee@fivb.com) αίτημα με περιγραφή της κατάστασης και προτάσεις για την επίλυσή της. Όλες αυτές οι περιπτώσεις θα αναλυθούν και, αν είναι αναγκαίο, θα δοθεί μία επίσημη λύση στα επίσημα διαιτητικά έγγραφα.

***

Το 2024 εξακολουθούμε να ενθαρρύνουμε την ήπια διαιτησία – δηλαδή, να παρεμβαίνει το λιγότερο δυνατό και να διευκολύνει την πρόοδο του αγώνα ως ψυχαγωγικό γεγονός. Με βάση την έννοια της «ήπιας διαιτησίας» είναι ανάγκη να κατανοήσουμε τη συμβολή που έχουν οι διαιτητές στο να **προλαμβάνουν** τεχνητές διαμάχες και καθυστερήσεις και διακοπές στον αγώνα. Οι διαιτητές χρειάζεται να κατανοήσουν τη φιλοσοφία που υποστηρίζει την εφαρμογή των κανονισμών, για να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο ψυχαγωγίας, το οποίο θα παρακολουθούν και θα απολαμβάνουν εκατομμύρια άνθρωποι στον κόσμο.

Ο καλός διαιτητής συνεισφέρει σε αυτό το πλαίσιο με το να μένει στο παρασκήνιο. Ο κακός διαιτητής παρεμποδίζει το θέαμα θέλοντας να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στον αγώνα «κυνηγώντας» τα λάθη. Πρέπει να ανταμείβει τους παίκτες και τις ομάδες για θεαματικές και συναρπαστικές ενέργειες μέσα στο πνεύμα των Κανονισμών. Επιπλέον, είναι ουσιαστικό ο

διεθνής διαιτητής να διατηρεί άριστες σχέσεις με παίκτες, προπονητές κ.λπ., και η συμπεριφορά του να είναι υποδειγματική.

Κατά τη διάρκεια του αγώνα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να διακρίνει ανάμεσα στις φυσιολογικές ανθρώπινες εκφράσεις συναισθημάτων κάτω από την πίεση του αγώνα και την πραγματικά ενσυνείδητη αντιαθλητική συμπεριφορά. Δεν πρέπει ποτέ να τιμωρεί αυθόρμητες εκφράσεις συναισθημάτων, ώστε τα παιχνίδια να παίζονται σε καλή ατμόσφαιρα, πρέπει να επιτρέπονται οι λογικές και κατάλληλες εκφράσεις συναισθημάτων από τα μέλη των ομάδων, όπως το να σηκώνονται να πανηγυρίζουν για άριστες ενέργειες παιχνιδιού ή για ενθάρρυνση κ.λπ. Ωστόσο, οι συνειδητές αρνητικές εκφράσεις ή οι απειλές χειρονομίες στους αντιπάλους ή οι διαμαρτυρίες για τις αποφάσεις των διαιτητών απαγορεύονται αυστηρά και πρέπει να τιμωρούνται.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ

Κανόνας 1 – Αγωνιστικός χώρος

1. Δύο μέρες πριν από την έναρξη μιας διοργάνωσης, η Υποεπιτροπή Διαιτησίας, ως μέρος της Επιτροπής Ελέγχου, μαζί με τους διαιτητές πρέπει να ελέγξουν τις διαστάσεις, καθώς και την ποιότητα των οριοθετικών γραμμών. Όταν χρησιμοποιείται το σύστημα επανελέγχου (Challenge), η ακρίβεια των διαστάσεων του αγωνιστικού χώρου καθίσταται ακόμα πιο σημαντική. Αυτός ο έλεγχος πρέπει να γίνει πριν τη βαθμονόμηση των καμερών του Challenge. Αν δεν υπάρχει Επιτροπή Ελέγχου και οι διαιτητές διαπιστώσουν κάποια αντικανονικότητα, πρέπει αμέσως να την υποδείξουν στους διοργανωτές και να εξασφαλίσουν ότι θα διορθωθεί. Η εξέταση πρέπει να επαληθεύει συγκεκριμένα τα εξής:
  1. Αν οι γραμμές έχουν ακριβώς πλάτος 5 εκ., (ούτε περισσότερο ούτε λιγότερο).
  2. Το μήκος των γραμμών και των διαγωνίων (12,73 μέτρα / 41' 9" η καθεμία) και στις δύο πλευρές του κυρίως αγωνιστικού χώρου
  3. Ότι το χρώμα των γραμμών είναι διαφορετικό από τα χρώματα του κυρίως αγωνιστικού χώρου και της ελεύθερης ζώνης
2. Να ελεγχθεί ότι η ελεύθερη ζώνη για FIVB, Παγκόσμιες and Επίσημες διοργανώσεις έχει μήκος ακριβώς 6.5 μέτρα στην πίσω πλευρά του κυρίως αγωνιστικού χώρου μέχρι τις διαφημιστικές πινακίδες (Κανόνας 1.1), και επίσης, ακριβώς 5 μέτρα στα πλάγια (μέχρι το τραπέζι του σημειωτή ή τις διαφημιστικές πινακίδες). Να σημειωθεί ότι οι πάγκοι πρέπει να τοποθετηθούν λίγο πιο μακριά από τον κυρίως αγωνιστικό χώρο απ' όσο το τραπέζι του σημειωτή, για να εξασφαλιστεί ότι θα υπάρχει μια πλήρης Ελεύθερη Ζώνη 5 μέτρων.

3. Πριν τον αγώνα, ο 1ος διαιτητής πρέπει να ελέγξει αν η επιφάνεια του δαπέδου έχει κάποια υγρά σημεία και τυχόν παρατυπίες (διογκώσεις και κυματισμοί στην επιφάνεια, αυτοκόλλητα που δεν είναι σωστά κολλημένα κ.λπ.) στο δάπεδο πρέπει να διορθωθούν.

Κανόνας 2 – Φιλέ και Στυλοβάτες

1. Λόγω της ελαστικότητας του φιλέ, ο 1ος διαιτητής θα πρέπει να ελέγξει αν είναι σωστά τεντωμένο. Πετώντας μια μπάλα στο φιλέ, μπορεί να διαπιστώσει αν αναπηδά σωστά. Η μπάλα πρέπει να αναπηδήσει από το σωστά τεντωμένο φιλέ. Αν το φιλέ προεξέχει, δεν είναι δυνατό να χρησιμοποιηθεί.

Το κατακόρυφο επίπεδο του φιλέ πρέπει να είναι κάθετο στην αγωνιστική επιφάνεια και κατά μήκος του άξονα της κεντρικής γραμμής.

Οι αντένες πρέπει να είναι τοποθετημένες στις αντίθετες πλευρές του φιλέ στη θέση 4 πάνω από το εξωτερικό άκρο των πλάγιων γραμμών (διάγραμμα 3). Ωστε οι δύο πλευρές του κυρίως αγωνιστικού χώρου να είναι κατά το δυνατόν όμοιες. Πριν από την επίσημη προθέρμανση του αγώνα, οι διαιτητές πρέπει να ελέγξουν αν οι αντένες και οι πλάγιες ταινίες είναι σωστά τοποθετημένες στο φιλέ.

2. Ο αγώνας δεν θα αρχίσει, αν το πλέγμα και/ή κάποια από τις δύο ταινίες του φιλέ είναι σκισμένο (βλ. επίσης Κανόνα 10.3.2).
3. Ο 2ος διαιτητής πρέπει να μετρήσει το ύψος του φιλέ πριν από την κλήρωση χρησιμοποιώντας μια ράβδο μέτρησης (αν είναι δυνατόν μεταλλική) σχεδιασμένη γι' αυτόν το σκοπό. Στη ράβδο πρέπει να είναι σημειωμένα τα ύψη 243/245 εκ. και 224/226 εκ για άνδρες και γυναίκες, αντίστοιχα. Ο 1ος διαιτητής παραμένει κοντά στον 2ο διαιτητή κατά τη διάρκεια αυτής της επαλήθευσης, για να επιβλέπει και να επιβεβαιώνει τη μέτρηση.
4. Κατά τη διάρκεια του αγώνα (και ειδικότερα κατά την έναρξη κάθε σετ), οι αντίστοιχοι επόπτες (αν υπάρχουν) πρέπει να ελέγξουν αν οι πλάγιες ταινίες βρίσκονται ακριβώς κάθετα από την αγωνιστική επιφάνεια και πάνω από τις πλάγιες γραμμές και αν οι αντένες βρίσκονται ακριβώς στο εξωτερικό άκρο κάθε πλάγιας ταινίας. Αν δεν συμβαίνει αυτό, πρέπει αμέσως να διορθωθούν.
5. Πριν από την επίσημη προθέρμανση για τον αγώνα και κατά τη διάρκεια του αγώνα, οι διαιτητές πρέπει να ελέγχουν ότι οι στυλοβάτες και το βάθρο του 1ου Διαιτητή δεν παρουσιάζουν κανέναν κίνδυνο για τους παίκτες (π.χ. μέρη των στυλοβατών που προεξέχουν γύρω από τα βίντσια, μικρόφωνα, καλώδια που στερεώνουν τους στυλοβάτες, κ.λπ.) Αν εντοπιστούν τέτοια αντικείμενα που δημιουργούν κίνδυνο τραυματισμού, οι διαιτητές θα πρέπει να ζητήσουν από τους διοργανωτές να τα αφαιρέσουν ή να τα καλύψουν.
6. Επιπρόσθετος εξοπλισμός: Πάγκοι για τις ομάδες, τραπέζι για τους σημειωτές, δύο ηλεκτρικές κόνρες με κόκκινες/κίτρινες λάμπες (μία ηλεκτρική κόνρα κοντά στον προπονητή κάθε ομάδας), για να υποβάλλουν αιτήματα για κανονικές διακοπές του

αγώνα (όταν δεν χρησιμοποιούνται τάμπλετ), ένα βάθρο για τον 1ο διαιτητή, μια ράβδος για τη μέτρηση του ύψους του φιλέ, ένα μανόμετρο, μια τρόμπα, ένα θερμόμετρο, ένα υγρόμετρο, ένα βάθρο για τις 6 μπάλες του αγώνα, το λιγότερο 8 απορροφητικές πετσέτες (40x40 εκ. ή 40x80 εκ.) για τα παιδιά που κάνουν το γρήγορο σκούπισμα και δύο γιλέκα/καζάκες Λίμπερο. Στις FIVB, Παγκόσμιες, και Επίσημες διοργανώσεις, μια κόρνα πρέπει, επίσης, να έχει εγκατασταθεί στο τραπέζι των σημειωτών, ή μέσω του συστήματος του ηλεκτρονικού φύλλου αγώνα, για να επισημαίνονται σφάλματα περιστροφής, σφάλματα του Λίμπερο και αιτήματα για αλλαγή.

7. Οι διοργανωτές πρέπει επίσης να έχουν διαθέσιμες δύο εφεδρικές αντένες και ένα εφεδρικό φιλέ κάτω από το τραπέζι των σημειωτών ή κοντά στον αγωνιστικό χώρο.
8. Είναι υποχρεωτική η ύπαρξη ενός ηλεκτρονικού πίνακα στις FIVB, Παγκόσμιες και Επίσημες Διοργανώσεις, καθώς και ενός χειροκίνητου πίνακα αποτελεσμάτων στο τραπέζι των σημειωτών (ή η συσκευή του συστήματος Litescore). Σημείωση: Ακόμα κι αν χρησιμοποιείται το Litescore, πρέπει να είναι διαθέσιμος ένας χειροκίνητος πίνακα αποτελεσμάτων, για την περίπτωση τεχνικής βλάβης.

Κανόνας 3 – Μπάλες

1. Ένα (μεταλλικό) βάθρο για μπάλες χρειάζεται για να τοποθετούνται οι 6 μπάλες του αγώνα κοντά στο τραπέζι των σημειωτών (5 μπάλες στον αγώνα + 1 αναπληρωματική). Αν χρειαστεί να χρησιμοποιηθούν περισσότερες μπάλες, θα τοποθετηθούν σε καροτσάκια πίσω από τις διαφημιστικές πινακίδες και στις δύο ζώνες σερβίς.
2. Ο 2ος διαιτητής παίρνει τις 5 μπάλες που θα χρησιμοποιηθούν στον αγώνα πριν την έναρξη και ελέγχει ότι όλες έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά (χρώμα, περιφέρεια, βάρος και πίεση).
3. Μόνο μπάλες με την έγκριση της FIVB πρέπει να χρησιμοποιούνται (μάρκα και τύπος που έχουν αποφασιστεί για κάθε διοργάνωση, όπως καθορίζεται στο Εγχειρίδιο Αγώνων). Οι διαιτητές πρέπει να κάνουν έλεγχο και αν η σφραγίδα της FIVB δεν είναι τυπωμένη πάνω στις μπάλες, δεν πρέπει να αρχίζουν τον αγώνα, εκτός αν δώσει έγκριση ο Τεχνικός Υπεύθυνος (Technical Delegate).
4. Σύστημα με πέντε μπάλες – κατά τη διάρκεια του αγώνα (κανονικό σχήμα):
Έξι επαναφορείς της μπάλας πρέπει να συμμετέχουν και να είναι τοποθετημένοι σύμφωνα με το διάγραμμα 10 των Κανονισμών.
Πριν από την έναρξη του αγώνα, οι επαναφορείς της μπάλας στις θέσεις 1, 2, 4, 5 πρέπει να λάβουν ο καθένας από μία μπάλα από τον 2ο διαιτητή, ο οποίος πρέπει να δώσει την πέμπτη μπάλα στον παίκτη που σερβίρει για το πρώτο και το αποφασιστικό 5ο σετ.
Κατά τη διάρκεια του αγώνα, όταν η μπάλα βρίσκεται εκτός παιδιάς:
4.1 Αν η μπάλα βρίσκεται έξω από τον κυρίως αγωνιστικό χώρο, πρέπει να επαναφερθεί από τον επαναφορέα που βρίσκεται πλησιέστερα, ο οποίος πρέπει αμέσως να τη στείλει συρτά προς τον επαναφορέα που μόλις έδωσε τη μπάλα στον παίκτη που σέρβιρε.

4.2 Οι επαναφορείς πρέπει να δίνουν ο ένας στον άλλο τη μπάλα συρτά στο έδαφος (και να μην την πετούν), ενόσω η μπάλα βρίσκεται εκτός παιδιάς, κατά προτίμηση όχι από την πλευρά που είναι τοποθετημένο το τραπέζι του σημειωτή.

4.3 Αν η μπάλα βρίσκεται μέσα στον κυρίως αγωνιστικό χώρο, ο παίκτης που βρίσκεται πλησιέστερα σε αυτή, πρέπει αμέσως να τη στείλει συρτά έξω από τον κυρίως αγωνιστικό χώρο από την πλευρά της πλησιέστερης οριοθετικής γραμμής.

4.4. Τη στιγμή που η μπάλα βρίσκεται εκτός παιδιάς, ο επαναφορέας της μπάλας με αριθμό 1, 2, 4 ή 5 πρέπει να δώσει τη μπάλα στον παίκτη που σερβίρει το συντομότερο δυνατό, ώστε το σερβίς να γίνει χωρίς καμιά καθυστέρηση.

4.5 Αν απαιτούνται ειδικά μέτρα για την αποφυγή μόλυνσης από COVID-19 ή για κάποιες Παγκόσμιες και Επίσημες διοργανώσεις, το σύστημα με τις πέντε μπάλες και ο αριθμός των επαναφορέων της μπάλας μπορεί να τροποποιηθεί/ελαττωθεί, ανάλογα με τη μέθοδο διανομής, συλλογής και απολύμανσης. Στο Ειδικό Εγχειρίδιο Διοργάνωσης θα γίνεται αναλυτική ερμηνεία.

Κανόνας 4 – Ομάδες

1. Η σύνθεση μιας ομάδας αποτελείται το μέγιστο από 17 πρόσωπα, περιλαμβάνοντας μέχρι 12 παίκτες, ανάμεσά τους μέχρι 2 Λίμπερο και μέχρι 5 τεχνικούς επισήμους της ομάδας. Οι 5 επίσημοι που επιτρέπεται να βρίσκονται στον πάγκο είναι: Ο προπονητής, μέχρι δύο βοηθοί προπονητές, ένας γιατρός και ένας φυσιοθεραπευτής. Πάντως, οι πέντε τεχνικοί επίσημοι επιλέγονται στην πράξη από τον προπονητή, με την προϋπόθεση ότι έχουν καταγραφεί στη φόρμα O2-bis.

Για FIVB, Παγκόσμιες και Επίσημες διοργανώσεις Ανδρών και Γυναικών, η μόνη διαφορά είναι ότι επιτρέπεται να καταγραφούν στο φύλλο αγώνα και να παίξουν στον αγώνα 14 παίκτες.

Ο Μάνατζερ της Ομάδας, καθώς και ο δημοσιογράφος της Ομάδας δεν επιτρέπεται να κάθονται στον πάγκο ούτε πίσω από αυτόν μέσα στο Χώρο του Αγώνα. Οποιοσδήποτε Γιατρός ή Φυσιοθεραπευτής της ομάδας που συμμετέχει σε FIVB, Παγκόσμιες και Επίσημες Διοργανώσεις πρέπει να είναι μέλος της επίσημης Αποστολής και να είναι εκ των προτέρων διαπιστευμένος από την FIVB.

Όμως, για FIVB, Παγκόσμιες και Επίσημες διοργανώσεις, αν δεν συμπεριλαμβάνονται στα μέλη του πάγκου της ομάδας, επιτρέπεται να παρέμβουν, μόνο, αν κληθούν από τους διαιτητές να αντιμετωπίσουν μια επείγουσα κατάσταση που αφορά στους παίκτες. Ο φυσιοθεραπευτής της ομάδας (ακόμα κι αν δεν είναι στον πάγκο) επιτρέπεται να βοηθήσει στην προετοιμασία της ομάδας μέχρι την έναρξη της επίσημης προθέρμανσης στο φιλέ. Οι Επίσημοι Κανονισμοί για καθεμία διοργάνωση θα περιλαμβάνονται στο εκάστοτε Ειδικό Εγχειρίδιο Διοργάνωσης. Οι διαιτητές πρέπει να ελέγξουν πριν τον αγώνα (κατά τη διάρκεια του επίσημου πρωτοκόλλου) τον αριθμό των προσώπων που είναι εξουσιοδοτημένα να κάθονται στον πάγκο ή να στέκονται σε καθεμία περιοχή προθέρμανσης.

Τα μέλη της ομάδας που συμμετέχουν στην επίσημη κοινή προθέρμανση πρέπει να βρίσκονται κατ' αρχήν στη δική τους πλευρά του αγωνιστικού χώρου. ΜΟΝΟ οι πέντε επίσημοι και οι παίκτες που είναι δηλωμένοι στο φύλλο αγώνα επιτρέπεται να συμμετέχουν σε όλη τη διάρκεια της προθέρμανσης. Επιπλέον προπονητές επιτρέπεται να συμμετέχουν, αλλά μόνο μέχρι την έναρξη της επίσημης προθέρμανσης στο φιλέ. Για λόγους ασφαλείας, επιτρέπεται κάποιος να παραμείνει στην πλευρά του αγωνιστικού χώρου των αντιπάλων, αλλά κοντά στο φιλέ, χωρίς να ενοχλεί τους αντίπαλους παίκτες και μόνο για να προλάβει ατυχήματα με μπάλες που θα ξεφύγουν.

2. Για τις Παγκόσμιες και Επίσημες Διοργανώσεις της FIVB θα καθορίζεται από τους Ειδικούς Κανονισμούς Διοργάνωσης Αγώνων πώς θα επιλέγονται για κάθε αγώνα οι 12/14 παίκτες που επιτρέπονται για κάθε ομάδα. Οι παίκτες πρέπει να φορούν τον ίδιο αριθμό στη φανέλα τους σε κάθε αγώνα. Σε περιπτώσεις που θα παίξουν περισσότεροι από 12 παίκτες, δύο Λίμπερο είναι υποχρεωτικό να δηλωθούν στη λίστα της ομάδας στο φύλλο αγώνα. Δείτε συγκεκριμένα στο Εγχειρίδιο κάθε διοργάνωσης για να καθοριστεί ποιο σύστημα θα εφαρμοστεί.

3. Υπό φυσιολογικές συνθήκες, σε επίσημους διεθνείς αγώνες ή διοργανώσεις, η ταυτότητα των παικτών θα έχει ελεγχθεί προηγουμένως από την Επιτροπή Ελέγχου. Αν, όμως, υπάρχει μια ειδική διάταξη που περιορίζει τη συμμετοχή και δεν υπάρχει Επιτροπή Ελέγχου, ο 1ος διαιτητής, ακολουθώντας αυτή την ειδική διάταξη, πρέπει να ελέγξει την ταυτότητα των παικτών. Παίκτες που αποκλείονται με βάση την ειδική διάταξη, δεν επιτρέπεται να αγωνιστούν. Αν προκύψει οποιαδήποτε διαφωνία, ο 1ος διαιτητής πρέπει να καταγράψει την απόφασή του στο φύλλο αγώνα ή στη γραπτή έκθεση που θα ακολουθήσει. Κατά τη διάρκεια επίσημων διεθνών αγώνων, ο διαιτητής πρέπει να ζητήσει την απόφαση της Υπο-Επιτροπής Ενστάσεων.

4. Ο προπονητής και ο αρχηγός της ομάδας (οι οποίοι ελέγχουν και υπογράφουν το φύλλο αγώνα ή τον κατάλογο μελών της ομάδας για το ηλεκτρονικό φύλλο αγώνα) είναι υπεύθυνοι για την ταυτότητα των παικτών που αναγράφονται στο φύλλο αγώνα.

5. Ο 1ος διαιτητής πρέπει να ελέγξει τις στολές. Πρέπει να αναφέρει στον Τεχνικό Υπεύθυνο του Αγώνα όλες τις τυχόν αντικανονικότητες στις στολές των παικτών και των μελών της ομάδας και να ακολουθήσει τις οδηγίες του Τεχνικού Υπεύθυνου αποφεύγοντας τυχόν συζητήσεις με οποιοδήποτε μέλος της ομάδας για οποιαδήποτε αντικανονικότητα. Οι στολές πρέπει επίσης να φαίνονται ίδιες. Όπου είναι δυνατόν, οι φανέλες πρέπει να είναι μέσα από τα παντελονάκια και αν δεν είναι, είναι αναγκαίο, σε μια κατάλληλη στιγμή, να ζητηθεί από τους παίκτες, με ευγενικό τρόπο, να τις βάλουν μέσα - ειδικά στην αρχή του αγώνα και στην αρχή κάθε σετ. Φανέλες με στενή εφαρμογή που δεν μπαίνουν μέσα από τα παντελονάκια, είναι σε κάθε περίπτωση αποδεκτές.

Η λωρίδα του αρχηγού της ομάδας (8x2 εκ.) πρέπει να είναι κολλημένη κάτω από τον αριθμό στο στήθος του με τέτοιο τρόπο, ώστε να φαίνεται καθαρά σε όλη τη διάρκεια του αγώνα. Οι διαιτητές πρέπει να το ελέγξουν πριν την έναρξη του αγώνα.

6. Αν οι δύο ομάδες εμφανιστούν με εμφανίσεις ίδιου χρώματος, η ομάδα που αναφέρεται πρώτη στο επίσημο πρόγραμμα, πρέπει να αλλάξει στολές. Οι διαιτητές πρέπει να αναφερθούν στο Τεχνικό Υπεύθυνο για την τελική του απόφαση.

7. Το προπονητικό επιτελείο της ομάδας πρέπει να ακολουθεί μία από τις ακόλουθες δύο επιλογές κώδικα ένδυσης κατά τη διάρκεια ενός αγώνα:

6.1 Όλοι να φοράνε τη φόρμα και το μπλουζάκι πόλο της ομάδας που θα έχουν το ίδιο χρώμα και στυλ ή,

6.2 Όλοι να φοράνε σακάκι, πουκάμισο, γραβάτα (για τους άνδρες) και παπούτσια (όχι αθλητικά) που θα έχουν το ίδιο χρώμα και στυλ, εκτός από τον φυσιοθεραπευτή, ο οποίος επιτρέπεται να φοράει το παντελόνι φόρμας και το μπλουζάκι πόλο της ομάδας.

Αυτό σημαίνει ότι αν ο προπονητής βγάλει το σακάκι του ή τη μπλούζα της φόρμας, όλα τα άλλα μέλη του πάγκου πρέπει να βγάλουν τα σακάκια τους ή τις μπλούζες της φόρμας την ίδια στιγμή, προκειμένου να είναι ντυμένοι ομοιόμορφα.

8. Πριν την έναρξη του αγώνα, σε κατάλληλο χρόνο, οι διαιτητές πρέπει να κάνουν μια προσεκτική διασταύρωση, με στόχο να ελέγξουν αν οι πραγματικοί αριθμοί των παικτών συμφωνούν με τη σύνθεση της ομάδας, όπως έχει καταγραφεί στο φύλλο αγώνα. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ίσως να εντοπιστούν τυχόν ασυμφωνίες, οι οποίες, αν επισημανθούν αργότερα, είναι πιθανό να διαταράξουν την ομαλή ροή του αγώνα. Αυτό προϋποθέτει (σύμφωνα με το κείμενο των κανονισμών 2022-24) ότι οι παίκτες πρέπει να φορούν την αγωνιστική στολή τους καθόλη τη διάρκεια του πρωτοκόλλου και της προθέρμανσης στο φιλέ (Κανόνας 7.2.3).

Κανόνας 5 – Επικεφαλής των ομάδων

1. Ο 1ος διαιτητής πρέπει να ταυτοποιήσει τον αρχηγό του αγώνα και τον προπονητή και μόνο αυτοί θα επιτρέπεται να παρεμβαίνουν κατά τη διάρκεια του αγώνα. Οι διαιτητές πρέπει να γνωρίζουν καθ' όλη τη διάρκεια του αγώνα ποιοι είναι οι αρχηγοί αγώνα.
2. Κατά τη διάρκεια του αγώνα, ο 2ος διαιτητής πρέπει να ελέγχει ότι οι αναπληρωματικοί παίκτες κάθονται στον πάγκο ή βρίσκονται στη ζώνη προθέρμανσης. Παίκτες που βρίσκονται στη ζώνη προθέρμανσης κατά τη διάρκεια των σετ δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιούν μπάλες, όμως επιτρέπεται να χρησιμοποιούν προσωπικά εξαρτήματα προθέρμανσης (π.χ. ταινίες για έκταση - stretch bands).
3. Αν ο αρχηγός του αγώνα ζητήσει διευκρίνιση για μια απόφαση του διαιτητή σχετικά με την εφαρμογή των κανονισμών, ο 1ος διαιτητής πρέπει να τη δώσει, αν είναι αναγκαίο όχι μόνο με επανάληψη της χειροσήμανσής του, αλλά στη γλώσσα εργασίας της FIVB (Αγγλικά), μιλώντας σύντομα, χρησιμοποιώντας επίσημη ορολογία των Κανονισμών. Ο αρχηγός του αγώνα έχει το δικαίωμα μόνο να ζητήσει εξ ονόματος των συμπαικτών του διευκρίνιση της εφαρμογής ή της ερμηνείας των κανονισμών που έκαναν οι διαιτητές.
4. Ο προπονητής δεν έχει το δικαίωμα να υποβάλει κανένα αίτημα στα μέλη του διαιτητικού σώματος, εκτός από τις κανονικές διακοπές αγώνα (τάιμ-άουτ και αλλαγές). Όμως, αν στον πίνακα του σκορ δεν απεικονίζεται ο αριθμός των κανονικών διακοπών αγώνα που έγιναν ή/και το σκορ, ή αν δεν είναι σωστά, ο προπονητής επιτρέπεται να ρωτήσει τον σημειωτή, όταν η μπάλα βρίσκεται εκτός παιδιάς.
5. Σύμφωνα με τους κανονισμούς του αθλήματος, ο προπονητής δεν έχει δικαίωμα να παρενοχλήσει τον αγώνα ή το έργο των μελών του διαιτητικού σώματος (διαιτητές, επόπτες γραμμών) ούτε έχει το δικαίωμα να εισέλθει στον κυρίως αγωνιστικό χώρο. Ωστόσο, δεν συνιστάται στον 2ο διαιτητή να αγνοεί τους προπονητές, όταν αυτοί απευθύνονται με σεβασμό, ζητώντας κάποια διευκρίνιση για μια φυσιολογική ενέργεια του παιχνιδιού. Όποτε είναι αναγκαίο, μια σύντομη και σαφής απάντηση στον προπονητή μπορεί να προλάβει περαιτέρω διαμαρτυρίες και τιμωρίες. Αυτό

είναι μέρος της «ομαλής διαιτησίας» για τη διεξαγωγή ενός αγώνα βόλεϊ με κοινή λογική και σε καλή ατμόσφαιρα.

6. Όταν οι πάγκοι των ομάδων βρίσκονται πίσω από τον 1ο διαιτητή σύμφωνα με το νέο προσανατολισμό του Αγωνιστικού Χώρου, **ο προπονητής δεν πρέπει να ενοχλεί τον 1ο διαιτητή αμφισβητώντας τις αποφάσεις του ούτε να πλησιάζει τη σκάλα (το όριο είναι η ζώνη αλλαγής) ή να ρωτάει ή να διαμαρτύρεται για οποιονδήποτε λόγο.** Αν το κάνει, ο 1ος διαιτητής **πρέπει να τον τιμωρήσει αμέσως για κακή συμπεριφορά.** Κάθε ερώτηση ή αίτημα από τον προπονητή πρέπει να απευθύνεται στον 3ο διαιτητή.

Κανόνας 6 – Κατάκτηση πόντου, νικητής σετ και νικητής αγώνα

Αν μια φάση έχει διακοπεί λόγω τραυματισμού, εξωτερικής παρέμβασης ή για οποιονδήποτε άλλο λόγο, θεωρείται ως μία μη ολοκληρωμένη φάση. **Δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται** αίτημα για οποιαδήποτε κανονική διακοπή του αγώνα και από τις δύο ομάδες, εκτός από την αναγκαστική αλλαγή ενός τραυματισμένου ή τιμωρημένου παίκτη κατά τη διάρκεια της αναγκαστικής διακοπής.

Κανόνας 7 – Δομή του αγώνα

1. Το φύλλο αρχικής παράταξης (ή η ηλεκτρονική αρχική παράταξη) πρέπει να ελέγχεται από τον 2ο/3ο διαιτητή και από τον σημειωτή, πριν να γράψει ο σημειωτής τα δεδομένα της αρχικής παράταξης στο φύλλο αγώνα. Ο σημειωτής πρέπει να ελέγχει αν οι αριθμοί των παικτών που έχουν καταγραφεί στο φύλλο αρχικής παράταξης αντιστοιχούν στους αριθμούς των παικτών που έχουν καταγραφεί στο φύλλο αγώνα. Αν δεν συμβαίνει αυτό, το φύλλο αρχικής παράταξης (ή η ηλεκτρονική αρχική παράταξη) πρέπει να διορθωθεί και ο 2ος/3ος διαιτητής να ζητήσει να κατατεθεί ένα άλλο. Στο νέο φύλλο αρχικής παράταξης οποιαδήποτε τροποποίηση πρέπει να γίνει μόνο στη θέση, όπου ο (οι) αριθμός (-οί) δεν ήταν σωστοί. Ο 2ος διαιτητής πρέπει να κρατήσει στην τσέπη του το φύλλο αρχικής παράταξης, προκειμένου να έχει τη δυνατότητα να επαληθεύσει την πραγματική παράταξη των ομάδων, αν αυτό είναι αναγκαίο ή ζητηθεί, εκτός αν χρησιμοποιείται ηλεκτρονικό φύλλο αγώνα και υπάρχει τάμπλετ για τον 2ο διαιτητή στον στυλοβάτη.
2. Στο τέλος κάθε σετ, ο 2ος/3ος διαιτητής αμέσως ζητά από τους προπονητές το φύλλο αρχικής παράταξης για το επόμενο σετ, για να αποφευχθεί η παράταση του τρίλεπτου διαλείμματος ανάμεσα στα σετ.

Αν ένας προπονητής συστηματικά καθυστερεί την επανέναρξη του αγώνα με το να μη δίνει έγκαιρα το φύλλο αρχικής παράταξης, ο 1ος διαιτητής πρέπει να δώσει στην ομάδα αυτή την κατάλληλη τιμωρία καθυστέρησης. Το ίδιο ισχύει επίσης, αν η ομάδα δεν καταφέρει να παράσχει τις πληροφορίες ηλεκτρονικά μέσω του τάμπλετ.

3. Αν διαπραχθεί ένα σφάλμα θέσεων, μετά τη χειροσήμανση για το σφάλμα αυτό, ο διαιτητής που το υπέδειξε, πρέπει να υποδείξει τους παίκτες που εμπλέκονται στο σφάλμα. Αν οι παίκτες που διέπραξαν το σφάλμα, δεν διορθώσουν μόνοι τους τις θέσεις τους, οι διαιτητές πρέπει να διορθώσουν τις θέσεις των παικτών και μετά πρέπει να αρχίσει η επόμενη φάση. Αν ο αρχηγός του αγώνα ζητήσει περισσότερες πληροφορίες για το σφάλμα, ο 2ος διαιτητής πρέπει να βγάλει από την τσέπη του το

φύλλο αρχικής παράταξης ή να ελέγξει στο τάμπλετ του στυλοβάτη και να δείξει στον αρχηγό του αγώνα μέσω του φύλλου αρχικής παράταξης ή μέσω του τάμπλετ του στυλοβάτη τους παίκτες που διέπραξαν το σφάλμα θέσεων. Αν κάνει το δεύτερο, η παράταξη της αντίπαλης ομάδας θα πρέπει να καλύπτεται από τον 2ο Διαιτητή.

4. Αν το σερβίς δεν εκτελέστηκε από τον παίκτη σύμφωνα με παράταξη της ομάδας, π.χ. σφάλμα περιστροφής που διεπράχθη και έγινε αντιληπτό μόνο μετά το τέλος της φάσης που άρχισε με σφάλμα περιστροφής, μόνο ένας πόντος θα δοθεί στην ομάδα που κάνει υποδοχή. (Κανόνας 7.7.1.1). Η επόμενη φάση πρέπει να αρχίσει, αφού ο 2ος διαιτητής ελέγξει ότι η σειρά περιστροφής είναι σωστή.

Κανόνας 8 – Αγωνιστικές καταστάσεις

1. Είναι σημαντικό να γίνει αντιληπτή η σημασία της φράσης «εξ ολοκλήρου» στην πρόταση του Κανόνα 8.4.1. Σημαίνει ότι, όταν η μπάλα έρχεται σε επαφή με το δάπεδο, αν εξαιτίας της συμπίεσης, έρθει σε επαφή με τη γραμμή ΣΕ ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ ΧΡΟΝΙΚΗ ΣΤΙΓΜΗ κατά τη διαδικασία της επαφής με το δάπεδο, είναι μπάλα «ΜΕΣΑ», αλλά, αν η μπάλα δεν έρθει σε επαφή με τη γραμμή σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή είναι «ΕΞΩ».
2. Τα σχοινιά που στερεώνουν το φιλέ πέρα από τα 9.50/10.00 μ. κατά μήκος, δεν ανήκουν στο φιλέ. Το ίδιο ισχύει και για τους στυλοβάτες. Επομένως, αν η μπάλα ακουμπήσει ένα εξωτερικό μέρος του φιλέ πέρα από τις πλάγιες ταινίες του (ή την καρέκλα του διαιτητή), έχει ακουμπήσει ένα «εξωτερικό αντικείμενο» και πρέπει να σφυριχτεί και από τους δύο διαιτητές και να υποδειχτεί με χειροσήμανση ως «μπάλα έξω», παράλληλα πρέπει να το υποδείξουν με τη σημαία και να το δείξουν με το δάκτυλο και οι επόπτες.

Κανόνας 9 – Παίξιμο της μπάλας

1. Παρέμβαση στο παίξιμο της μπάλας από τον επόπτη γραμμών, τον 2ο διαιτητή ή τον προπονητή στην ελεύθερη ζώνη:
  - Αν η μπάλα χτυπήσει μέλος της ομάδας των διαιτητών ή τον προπονητή είναι «μπάλα έξω» (Κανόνας 8.4.2). Εξαιρέση: Ο προπονητής παρεμβαίνει στο διάστημα πάνω από τον αγωνιστικό χώρο και παρεμποδίζει την κρίση του διαιτητή για το αν η μπάλα είναι μέσα/έξω (βλ. περίπτωση 4.48).
  - Αν ο παίκτης λάβει υποβοήθηση από μέλος της ομάδας των διαιτητών ή τον προπονητή για την επαφή, είναι σφάλμα του παίκτη (υποβοηθούμενο χτύπημα, Κανόνας 9.1.3) και δεν θα δοθεί «επανάληψη».
2. Δίνεται έμφαση στο να σφυρίζονται μόνο τα σφάλματα που γίνονται αντιληπτά. Ο 1ος διαιτητής πρέπει να βλέπει μόνο το μέρος του σώματος που έρχεται σε επαφή με τη μπάλα. Η κρίση του δεν πρέπει να επηρεάζεται ούτε από τη θέση του σώματος του παίκτη πριν ή/και μετά το παίξιμο της μπάλας ούτε από το θόρυβο της επαφής. Η Επιτροπή Κανονισμών του Αθλήματος και Διαιτησίας της FIVB επιμένει ότι οι διαιτητές πρέπει να επιτρέπουν την επαφή στην πάσα με δάχτυλα ή οποιαδήποτε άλλη επαφή είναι επιτρεπτή, σύμφωνα με τους Κανονισμούς.
3. Για να γίνει καλύτερα κατανοητό το κείμενο του Κανόνα 9.2.2:
Μια μπάλα που μεταφέρεται περιλαμβάνει δύο ενέργειες παιχνιδιού, πρώτα το κράτημα και μετά τη μεταφορά της μπάλας, ενώ το παίξιμο της μπάλας σημαίνει ότι η μπάλα αναπηδά από το σημείο της επαφής.

4. Ο διαιτητής πρέπει να προσέχει τη σταθερότητα της επαφής, ειδικά όταν γίνεται μια προσποίηση επίθεσης («πλασέ»), αλλάζοντας την κατεύθυνση της πορείας της μπάλας. Κατά τη διάρκεια ενός επιθετικού χτυπήματος, το «πλασέ» επιτρέπεται, αν η μπάλα δεν πιαστεί ή μεταφερθεί. Το «πλασέ» σημαίνει επίθεση της μπάλας (εξολοκλήρου πάνω από το ύψος του φιλέ) που εκτελείται με ελαφρύ χτύπημα με το ένα χέρι/τα δάχτυλα.

Ο 1ος διαιτητής πρέπει να παρακολουθεί προσεκτικά τα «πλασέ». Αν η μπάλα, μετά από αυτό το πλασέ, δεν αναπηδήσει αμέσως, αλλά συνοδεύεται από το χέρι ή μεταφερθεί ή αλλάξει η κατεύθυνσή της περισσότερο από μία φορά (**καθοδηγούμενη μπάλα**), είναι σφάλμα και πρέπει να καταλογιστεί.

5. Πρέπει να δοθεί προσοχή στο γεγονός ότι η ενέργεια ενός παίκτη για μπλοκ δεν είναι επιτρεπτή, αν δεν **εμποδίζει** απλά να περάσει η μπάλα από τους αντιπάλους, αλλά την κρατά (ή τη σηκώνει, τη σπρώχνει, τη μεταφέρει, την πετά, τη συνοδεύει). Σε τέτοιου είδους περιπτώσεις ο διαιτητής **πρέπει να τιμωρήσει αυτό το μπλοκ ως «πιαστό»** (δεν θα πρέπει να γίνεται κατάχρηση αυτού του σφυρίγματος).

6. Σε τέσσερις διαφορετικές περιπτώσεις η ομάδα κάνει πρώτη μπαλιά (που μετρά ως το πρώτο από τα τρία χτυπήματα της ομάδας):

- 6.1 Το χτύπημα στην υποδοχή του σερβίς
- 6.2 Το χτύπημα στην υποδοχή της επίθεσης των αντιπάλων (όχι μόνο στο καρφί, σε όλες τις επιθέσεις, βλέπε Κανόνα 13.1.1)
- 6.3 Το χτύπημα στη μπάλα που προέρχεται από το μπλοκ των αντιπάλων
- 6.4 Το χτύπημα στη μπάλα που προέρχεται από το μπλοκ της ομάδας του.

7. Σε συμφωνία με το πνεύμα των κορυφαίων διεθνών διοργανώσεων και για να ευνοηθούν φάσεις μεγαλύτερης διάρκειας και θεαματικές ενέργειες, μόνο οι πιο ξεκάθαρες παραβάσεις πρέπει να σφυρίζονται. Επομένως, όταν ένας παίκτης δεν βρίσκεται σε πολύ καλή θέση να παίξει τη μπάλα, ο 1ος διαιτητής πρέπει να είναι λιγότερο αυστηρός στην κρίση του για τα σφάλματα στο παίξιμο της μπάλας: Για παράδειγμα:

7.1 Ο πασαδόρος τρέχει για να παίξει τη μπάλα, ή αναγκάζεται να κάνει μια πολύ γρήγορη ενέργεια ή άλμα κοντά στο φιλέ, για να φτάσει τη μπάλα, προκειμένου να πασάρει.

7.2 Ένας παίκτης αναγκάζεται να τρέξει ή να κάνει πολύ γρήγορες ενέργειες για να παίξει μια μπάλα, αφού έχει αναπηδήσει από το μπλοκ ή από άλλον παίκτη.

7.3 Η πρώτη επαφή της ομάδας μπορεί να γίνει ελεύθερα, εκτός αν ένας παίκτης πιάσει ή πετάξει τη μπάλα.

7.4 Ένας παίκτης επαναφέρει τη μπάλα πάνω από το συνολικό μήκος του τραπέζιου του σημειωτή, συμπεριλαμβανομένου οποιουδήποτε μέρους του τραπέζιου που βρίσκεται στην αντίπαλη πλευρά του φιλέ (Κανόνας 9. 2022-24).

Κανόνας 10 – Μπάλα στο φιλέ και

Κανόνας 11 – Παίκτης στο φιλέ

1. Ο κανόνας (10.1.2) δίνει το δικαίωμα να επαναφερθεί η μπάλα από την ελεύθερη ζώνη της αντίπαλης ομάδας. Κατά τη διάρκεια του αγώνα, οι παίκτες και οι

προπονητές πρέπει να αναγνωρίζουν πρακτικά και να κάνουν την κατάλληλη κίνηση στη δική τους ελεύθερη ζώνη, για να δώσουν χώρο στον παίκτη που θα επαναφέρει τη μπάλα στο γήπεδό του. Αν η μπάλα κατευθυνθεί προς τη θέση του 2ου διαιτητή, ο 2ος διαιτητής θα πρέπει να μετακινηθεί με τέτοιον τρόπο, ώστε να αποφύγει τη σύγκρουση και να εξασφαλίσει ότι ο παίκτης μπορεί να παίξει τη μπάλα όσο είναι δυνατό. Ενώσω δίνει χώρο στον παίκτη, ο 2ος διαιτητής θα πρέπει να αποφύγει, αν είναι εφικτό, να πηδήξει, να τρέξει και να γυρίσει την πλάτη του στην ενέργεια του παιχνιδιού. Επιπλέον, ο 2ος διαιτητής **δεν θα πρέπει να κινηθεί προς την κατεύθυνση είτε της μπάλας είτε του παίκτη που κυνηγά τη μπάλα**. Καθώς ο παίκτης παίζει τη μπάλα, ο 2ος διαιτητής πρέπει να προσαρμόζει την οπτική του θέση έτσι, ώστε να βλέπει τη μπάλα, τον παίκτη και την κατεύθυνση της μπάλας που ανακτήθηκε. Αν η μπάλα διασχίσει το κάθετο επίπεδο του φιλέ μέσα από το οριοθετημένο διάστημα προς την ελεύθερη ζώνη των αντιπάλων και την ακουμπήσει ο παίκτης που προσπαθεί να την επαναφέρει, οι διαιτητές πρέπει να σφυρίζουν το σφάλμα τη στιγμή της επαφής και να δείξουν «έξω».

2. Η ενέργεια για παίξιμο της μπάλας στο φιλέ τελειώνει, όταν ο παίκτης, μετά από μια σταθερή προσγείωση, είναι έτοιμος να κάνει μια άλλη ενέργεια.

Η ενέργεια του παιχνιδιού της μπάλας είναι οποιαδήποτε ενέργεια των παικτών που βρίσκονται κοντά στη μπάλα και προσπαθούν να την παίξουν, ακόμα κι αν δεν έρθουν σε επαφή με τη μπάλα. Θα πρέπει να δοθεί προσοχή στις ακόλουθες περιπτώσεις:

Αν ένας παίκτης βρίσκεται σε κανονική θέση στο γήπεδό του και μια μπάλα που έρχεται από τους αντιπάλους βρει στο φιλέ και προκαλέσει επαφή του φιλέ με τον παίκτη, δεν διαπράττεται σφάλμα από τον παίκτη. Ο παίκτης επιτρέπεται να κάνει μια κίνηση για να προφυλάξει το σώμα του, όμως **δεν έχει δικαίωμα να κάνει μια ενεργητική κίνηση προς τη μπάλα**, με στόχο να αλλάξει σκόπιμα την πορεία της μπάλας που αναπηδά. Αν συμβεί αυτό, πρέπει να θεωρηθεί λανθασμένη επαφή με το φιλέ.

Όταν ένας παίκτης έρθει σε σωματική επαφή με έναν αντίπαλο, ενώ και οι δυο προσπαθούν με επιτρεπόμενο τρόπο να φτάσουν τη μπάλα, αυτό δεν πρέπει να θεωρηθεί αυτόματα ως σφάλμα. Αν εξαιτίας μιας τέτοιου είδους τυχαίας επαφής ένας αντίπαλος αναγκαστεί να έρθει σε επαφή με το φιλέ, αυτό δεν θα πρέπει να θεωρηθεί σφάλμα για κανέναν από τους δύο παίκτες. Όμως, αν αυτή η επαφή κριθεί από τον διαιτητή ως συνέπεια μιας εμπρόθετης προσπάθειας να χρεωθεί σφάλμα στους αντιπάλους και/ή να δημιουργηθεί σύγχυση ή να αποσπαστεί η προσοχή των διαιτητών, η φάση πρέπει να σταματήσει και να δοθεί ένας πόντος στην ομάδα που δεν κάνει παράβαση. Στη συνέχεια, μια τιμωρία κακής συμπεριφοράς πρέπει να δοθεί στον παίκτη για την ενέργειά του σύμφωνα με την κλίμακα των τιμωριών. Επομένως, αν κριθεί ότι είναι σκόπιμη ενέργεια, η ελάχιστη τιμωρία για αυτήν τη συμπεριφορά θα πρέπει να είναι ΠΟΙΝΗ (ή βαρύτερη αν στον παίκτη είχε επιβληθεί νωρίτερα ποινή.)

Επαφή στο φιλέ με τα μαλλιά ενός παίκτη: Αυτό πρέπει να θεωρηθεί ως σφάλμα, μόνο αν είναι ξεκάθαρο ότι επηρέασε την ικανότητα του αντιπάλου να παίξει τη μπάλα ή διέκοψε τη φάση (π.χ. αν μια αλογοουρά πιαστεί στο φιλέ).

3. Αν ένας παίκτης ακουμπήσει κάποιο εξωτερικό μέρος του φιλέ (την πάνω ταινία έξω από τις αντένες, τα σχοινιά, τους στυλοβάτες, κ.λπ.), αυτό δεν είναι ποτέ δυνατόν να

θεωρηθεί σφάλμα, εκτός αν επηρεάζει τη δομική ακεραιότητα του ίδιου του φιλέ ή η επαφή με το φιλέ γίνει σκόπιμα.

4. Όταν το πέρασμα στον αντίπαλο κυρίως αγωνιστικό χώρο πέρα από την κεντρική γραμμή γίνεται με το πέλμα, π.χ. το πέλμα έρχεται σε επαφή με το δάπεδο στον αντίπαλο κυρίως αγωνιστικό χώρο, για να θεωρηθεί επιτρεπόμενη η ενέργεια αυτή, ένα μέρος του πέλματος πρέπει να παραμένει σε επαφή με την κεντρική γραμμή ή να βρίσκεται πάνω από αυτή.
5. Με δεδομένη την υψηλή ποιότητα των ομάδων που συμμετέχουν, το παιχνίδι κοντά στο φιλέ είναι θεμελιώδους σημασίας και επομένως, οι διαιτητές πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί, ειδικά στις περιπτώσεις που η μπάλα βρίσκεται στα χέρια των μπλοκέρ και ύστερα βγαίνει έξω από τον αγωνιστικό χώρο.
Επιπλέον, οι διαιτητές πρέπει να είναι προσεκτικοί σε περιπτώσεις παρέμβασης. Όταν υπάρχει επαφή του παίκτη με το φιλέ ανάμεσα στις αντένες κατά τη διάρκεια της ενέργειας παιχνιδιού, ενώ προσπαθεί να παίξει τη μπάλα ή προσποιείται ότι θα παίξει τη μπάλα, τότε διαπράττει ΣΦΑΛΜΑ ΣΤΟ ΦΙΛΕ. Όταν η φυσική αναπήδηση επηρεάζεται από τη σκόπιμη ενέργεια ενός αντιπάλου που κινείται προς το φιλέ ή όταν πιάνει το φιλέ και χτυπά τη μπάλα μαζί με το φιλέ (χτύπημα σαν σφεντόνα-sling shot), αυτό είναι παρέμβαση. Όταν ένας παίκτης εμποδίζει έναν αντίπαλο από το να κινηθεί, για να φτάσει τη μπάλα με νόμιμο τρόπο, διαπράττει επίσης παρέμβαση. Όταν σπάσει τα σκοινιά εξαιτίας επαφής ή τραβήγματος, επίσης παρεμβαίνει στο παιχνίδι.
6. Προκειμένου να διευκολυνθεί η συνεργασία των δύο διαιτητών, ο διαχωρισμός των καθηκόντων τους πρέπει να γίνει ως εξής: ο 1ος διαιτητής πρέπει να συγκεντρώνεται κυρίως στην πορεία της μπάλας και ο 2ος διαιτητής να εστιάζει στα σφάλματα στο φιλέ καθόλη τη διάρκεια του παιχνιδιού στο φιλέ.
7. Ένα επιθετικό χτύπημα που ξεκινά από την πλευρά του επιτιθέμενου, συχνά ολοκληρώνεται λίγο πιο πέρα από το φιλέ λόγω της αδράνειας της ενέργειας. Οι διαιτητές καλό είναι να έχουν υπόψη τους ότι, υπό την προϋπόθεση ότι η μπάλα δεν πιάνεται ή δεν σπρώχνεται και η επαφή ξεκινά από την πλευρά του επιτιθέμενου, αυτό δεν πρέπει να θεωρείται ως σφάλμα.

Κανόνας 12 – Σερβίς

1. Προκειμένου να δοθεί η εντολή για σερβίς, δεν είναι απαραίτητο να ελέγξει ο 1ος διαιτητής ότι ο παίκτης που σερβίρει είναι έτοιμος – μόνο ότι ο παίκτης που σερβίρει έχει στην κατοχή του τη μπάλα. Ο 1ος διαιτητής πρέπει να σφυρίξει αμέσως. Στην κανονική ροή του αγώνα (όχι σε αλλαγή παίκτη, όχι σε τιμωρία κ.λπ.) σε Παγκόσμιες και Επίσημες Διοργανώσεις της FIVB διατίθεται χρόνος 15 δευτερολέπτων για το σερβίς, μετά το τέλος της προηγούμενης φάσης. Αυτό ελέγχεται από ένα ρολόι για το σερβίς με οθόνες, ορατές σε κάθε γωνία των διαφημιστικών πινακίδων. Το ρολόι του σερβίς πρέπει να επανεκκινήσει στα 8 δευτερόλεπτα, τη στιγμή που ο 1ος διαιτητής σφυρίξει εγκρίνοντας το σερβίς. Στην περίπτωση που ο διαιτητής παρατηρήσει ότι ο παίκτης καθυστερεί να πάρει τη θέση του/της στη ζώνη σερβίς, ακόμα και αφού έχει πάρει τη μπάλα από τον επαναφορέα, πρέπει να σφυρίξει για σερβίς τη στιγμή που ο παίκτης θα εισέλθει στη ζώνη σερβίς, ανεξάρτητα αν ο παίκτης έχει γυρισμένη την πλάτη του ή δεν έχει ακόμα φτάσει τη θέση του για το σερβίς. Ο στόχος αυτού του κανονισμού είναι να διατηρήσει τον ρυθμό του

παιχνιδιού και να συντομεύσει τη διάρκεια των αγώνων. Πολλές φορές κάποιοι παίκτες ακολουθούν ορισμένες «τελετουργίες» που προκαλούν περιττές καθυστερήσεις στο παιχνίδι. Για να «διορθωθούν» αυτές οι κακές συνήθειες, είναι απαραίτητο ΟΛΟΙ οι διαιτητές να εφαρμόζουν αυτές τις οδηγίες αυστηρά από την αρχή του αγώνα.

2. Πριν ο 1ος διαιτητής να σφυρίξει για σερβίς, πρέπει να ελέγξει εάν έχει ζητηθεί επανάληψη της προβολής της φάσης από την τηλεόραση και να καθυστερήσει για λίγο να σφυρίξει για σερβίς, ανάλογα με τις οδηγίες που έχουν δοθεί από την Επιτροπή Ελέγχου για τη συγκεκριμένη διοργάνωση.
3. Ο 1ος διαιτητής και οι αντίστοιχοι επόπτες γραμμών (αν υπάρχουν) πρέπει να προσέχουν τη θέση του παίκτη που σερβίρει τη στιγμή του χτυπήματος του σερβίς ή της απογείωσης για σερβίς με άλμα. Ο παίκτης που σερβίρει, επιτρέπεται να αρχίσει την κίνησή του για το σερβίς έξω από τη ζώνη του σερβίς, αλλά πρέπει να είναι πλήρως μέσα στη ζώνη τη στιγμή της επαφής (ή το πόδι που κάνει την **τελική** επαφή με το δάπεδο πρέπει να είναι πλήρως μέσα στη ζώνη του σερβίς τη στιγμή της απογείωσης).
4. Αν ο παίκτης που σερβίρει, δεν έρχεται κανονικά στη ζώνη του σερβίς ή δεν δέχεται τη μπάλα από τον επαναφορέα της μπάλας, κάνοντας μια σκόπιμη καθυστέρηση, η ομάδα μπορεί να τιμωρηθεί για καθυστέρηση. Προς αποφυγή παρερμηνειών, τα 8 δευτερόλεπτα μετρούν, αμέσως αφού ο 1ος διαιτητής σφύριξε για σερβίς.
5. Ο 1ος διαιτητής θα πρέπει να προσέχει για προπέτασμα κατά την εκτέλεση του σερβίς, όταν ένας παίκτης ή ομάδα παικτών της ομάδας που σερβίρει κουνώντας τα χέρια, πηδώντας ή κινούμενοι πλάγια **ή με το να στέκονται ομαδοποιημένοι**, εμποδίζουν τους αντιπάλους τους να δουν τον παίκτη που σερβίρει και την εναέρια διαδρομή της μπάλας, μέχρι που η μπάλα να διασχίσει το κάθετο επίπεδο του φιλέ. Αν λοιπόν η μπάλα από το σερβίς φαίνεται καθαρά σε όλη τη διαδρομή της, μέχρι να διασχίσει το φιλέ στο αντίπαλο γήπεδο, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως προπέτασμα. Οι διαιτητές πρέπει να δείχνουν περισσότερο ζήλο λαμβάνοντας υπόψη την πρόθεση των ομάδων να δημιουργήσουν προπέτασμα και να αποτρέψουν **από την αρχή του αγώνα** τις ομάδες από το να κάνουν κατάχρηση του κανόνα για το προπέτασμα με τη δικαιολογία της «τεχνικής στρατηγικής». Επομένως, όταν οι παίκτες μιας ομάδας είναι ΣΑΦΩΣ ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ με την πρόθεση να κάνουν προπέτασμα, ή οι παίκτες είναι με τα χέρια **πάνω από το ύψος του κεφαλιού** (επιτρέπεται, ωστόσο, να προστατεύουν το κεφάλι τους για λόγους ασφαλείας, αλλά δεν πρέπει να σηκώνουν τα χέρια τους πάνω από το κεφάλι), ο διαιτητής μπορεί να το υποδείξει αυτό στην ομάδα που σερβίρει, σφυρίζοντας στους παίκτες να απομακρυνθούν μεταξύ τους και, αν δεν το κάνουν, ο 1ος διαιτητής **ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΦΥΡΙΞΕΙ ΠΡΟΠΕΤΑΣΜΑ** μετά το σερβίς. Είναι απαραίτητο ΟΛΟΙ οι διαιτητές να εφαρμόζουν αυτές τις οδηγίες από την αρχή των αγώνων, για να αντιστραφεί αυτή η τάση που επηρεάζει το ευ αγωνίζεσθαι.
6. Δεν επιτρέπεται να σφυρίξει ο 1ος διαιτητής για σερβίς αν η ομάδα δεν έχει τον σωστό αριθμό παικτών (π.χ. αν βρίσκονται 5 ή 7 παίκτες) στον κυρίως αγωνιστικό χώρο. Σε μια τέτοια περίπτωση ο 1ος διαιτητής πρέπει να περιμένει και να το υπενθυμίσει στην ομάδα και, αν είναι αναγκαίο, να δώσει τιμωρία καθυστέρησης. Παρόμοια διαδικασία πρέπει να ακολουθηθεί και αν ένα Λίμπερο πάει στην περιστροφή στη θέση 4 και ξεκάθαρα δεν αντικατασταθεί από τον αντίστοιχο παίκτη.

Κανόνας 13 – Επιθετικό χτύπημα

1. Όταν ελέγχεται το επιθετικό χτύπημα των παικτών της πίσω ζώνης και του Λίμπερο, είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό, ότι αυτό το σφάλμα διαπράττεται, μόνο αν το επιθετικό χτύπημα έχει ολοκληρωθεί (είτε η μπάλα διασχίσει εξολοκλήρου το κατακόρυφο επίπεδο του φιλέ ή όταν έρθει σε επαφή με έναν αντίπαλο).

Κανόνας 14 – Μπλοκ

1. Ο παίκτης που κάνει μπλοκ, έχει το δικαίωμα να μπλοκάρει οποιαδήποτε μπαλιά μέσα στο αντίπαλο διάστημα, με τα χέρια του πέρα από το φιλέ, εφόσον:
  - Αυτή η μπαλιά, μετά από την πρώτη ή τη δεύτερη επαφή της αντίπαλης ομάδας, κατευθύνεται προς το γήπεδο του μπλοκέρ και
  - Κανένας παίκτης της αντίπαλης ομάδας δεν βρίσκεται αρκετά κοντά στο φιλέ σε αυτό το μέρος του αγωνιστικού διαστήματος, για συνεχίσει την ενέργειά του.

Όμως, αν ένας παίκτης της αντίπαλης ομάδας βρίσκεται κοντά στη μπάλα, η οποία είναι εξολοκλήρου στη δική του πλευρά του φιλέ και είναι έτοιμος να την παίξει, η επαφή του μπλοκ πέρα από το φιλέ συνιστά σφάλμα, αν ο μπλοκέρ ακουμπήσει τη μπάλα πριν από την ενέργεια του παίκτη και επομένως με αυτόν τον τρόπο έχει εμποδίσει την ενέργεια των αντιπάλων.

Μετά την τρίτη επαφή από τον αντιπάλους, κάθε μπάλα μπορεί να μπλοκαριστεί μέσα στο χώρο των αντιπάλων. Εδώ είναι σημαντικό να τονιστεί ότι το μπλοκ επιτρέπεται αλλά ΟΧΙ Η ΕΠΙΘΕΣΗ (βλ. σημείο 4, παρακάτω)

2. Οι πάσες και τα επιτρεπόμενα χτυπήματα (όχι οι επιθέσεις) που δεν διασχίζουν το φιλέ προς το γήπεδο των αντιπάλων, δεν επιτρέπεται να μπλοκαριστούν πέρα από το φιλέ, παρά μόνο μετά την τρίτη επαφή.
3. Αν ένας από τους μπλοκέρ τοποθετήσει τα χέρια του πέρα από το φιλέ και χτυπήσει (καρφώσει) τη μπάλα, αντί να κάνει μια ενέργεια μπλοκ, αυτό συνιστά σφάλμα (η έκφραση «πέρα από το φιλέ» σημαίνει ότι τα χέρια του περνάνε στον αντίπαλο χώρο πάνω από το φιλέ). Η επιθετική ενέργεια (καρφί) χαρακτηρίζεται από μια **ταλάντωση από πίσω** προς τα μπροστά, ενώ το μπλοκ όχι.
4. Αφού η μπάλα επιτρέπεται να ακουμπήσει οποιοδήποτε μέρος του σώματος, αν κατά τη διάρκεια του μπλοκ, η μπάλα ακουμπήσει τα πόδια κατά τη διάρκεια της ίδιας ενέργειας, αυτό δεν συνιστά σφάλμα και εξακολουθεί να είναι μπλοκ!

Κανόνας 15 – Κανονικές διακοπές αγώνα (Τάιμ άουτ και Αλλαγές)

Δεν επιτρέπεται να ζητηθεί οποιαδήποτε άλλη κανονική διακοπή αγώνα, αν έχει ήδη απορριφθεί μία και τιμωρηθεί με προειδοποίηση καθυστέρησης, πριν από το τέλος της επόμενης ολοκληρωμένης φάσης (Δείτε τα σημεία 7 και 8 πιο κάτω και το κείμενο του Κανόνα 15.2):

1. Τάιμ-Άουτ

1.1 Όταν ένας προπονητής ζητήσει ένα Τάιμ-Άουτ, πρέπει **πάντα** να κάνει την επίσημη χειροσήμανση. Αν απλά στέκεται όρθιος, το ζητά προφορικά ή πατάει την κόρνα ή **το ζητά μέσω του τάμπλετ**, ο διαιτητής πρέπει να είναι σίγουρος ότι ο προπονητής θέλει να ζητήσει τάιμ-άουτ και να λειτουργήσει ενεργητικά πριν να δεχθεί/να απορρίψει ο,τιδήποτε. Αν για οποιονδήποτε λόγο το αίτημα για Τάιμ-Άουτ απορριφθεί, ο 1ος διαιτητής θα πρέπει να αποφασίσει αν υπήρχε πρόθεση για καθυστέρηση στον αγώνα και να την τιμωρήσει σύμφωνα με τους κανονισμούς.

1.2 Το λογισμικό του ηλεκτρονικού φύλλου αγώνα και τα τάμπλετ πρέπει αυτόματα να κάνουν την κόρνα να ηχήσει, αν η ομάδα χρησιμοποιεί το Ηλεκτρονικό Τάμπλετ Ομάδας (Electronic Team Tablet-ETT) για να υποβάλλει το αίτημα για τάιμ άουτ.

1.3 Ο χρόνος του ηλεκτρονικού φύλλου αγώνα μπορεί να προσαρμοστεί για να μειωθεί η διάρκεια των τάιμ-άουτ, ανάλογα με τις ανάγκες της εκάστοτε διοργάνωσης.

1.4 Αν μία (ή και οι δύο) ομάδα(ες) επιθυμούν να ξαναμπούν στον κυρίως αγωνιστικό χώρο πριν το τέλος του επίσημου χρόνου, οι διαιτητές πρέπει να το επιτρέψουν, αλλά ο αγώνας δεν πρέπει να ξεκινήσει πριν από την ολοκλήρωση του επίσημου χρόνου.

2. Αλλαγή παίκτη

2.1 Ο 2ος διαιτητής πρέπει να σταθεί ανάμεσα στον στυλοβάτη και στο τραπέζι των σημειωτών και – εκτός αν ο σημειωτής υποδείξει ότι η αλλαγή είναι αντικανονική – να κάνει μια χειροσήμανση (σταυρώνοντας τους βραχίονές του) για τους παίκτες, ώστε να αλλάξουν κατά μήκος της πλάγιας γραμμής. (Αν ακολουθείται η διαδικασία αλλαγής μέσω τάμπλετ, δεν είναι αναγκαίο να κάνει τη χειροσήμανση του σταυρώματος των χεριών, εκτός αν οι παίκτες αλλάζουν αργά στην πλάγια γραμμή).

Όταν χρησιμοποιείται χειρόγραφο φύλλο αγώνα, σε περίπτωση πολλαπλών αλλαγών, ο 2ος διαιτητής πρέπει να περιμένει για τη χειροσήμανση του σημειωτή ότι η προηγούμενη αλλαγή καταγράφηκε και στη συνέχεια πρέπει να προχωρήσει στην επόμενη αλλαγή.

Στην περίπτωση που η αλλαγή γίνεται με τη χρήση τάμπλετ, το λογισμικό δεν επιτρέπει να γίνονται αντικανονικές αλλαγές και η καταγραφή τους γίνεται στο φύλλο αγώνα αυτόματα, ώστε ο 2ος διαιτητής να παρεμβαίνει μόνο σε ακραίες περιπτώσεις που προκαλείται καθυστέρηση. Η λειτουργία του σημειωτή, σε αυτή την περίπτωση, αλλάζει από την εισαγωγή δεδομένων στον έλεγχο δεδομένων και στη συνέχεια στην αποδοχή (ή απόρριψη) αυτών των δεδομένων στην ηλεκτρονική συσκευή που χρησιμοποιείται. Επιπλέον, αν ο σημειωτής πρέπει να καταγράψει την αλλαγή χειροκίνητα στον υπολογιστή του ηλεκτρονικού φύλλου αγώνα, ο 2ος διαιτητής πρέπει να αφήσει χρόνο γι' αυτό και, αν είναι αναγκαίο, να παρατείνει τη διαδικασία για λίγο.

Πρέπει να σημειωθεί ότι το αίτημα για αλλαγή γίνεται πάντα **τη στιγμή της εισόδου του παίκτη στη ζώνη αλλαγής**, ανεξάρτητα από ποιος τρόπος ή ποια μέθοδος καταγραφής ακολουθείται.

2.2 Όταν χρησιμοποιείται χειρόγραφο φύλλο αγώνα, πολλαπλές αλλαγές επιτρέπεται να γίνουν μόνο διαδοχικά: Πρώτα, ένα ζευγάρι παικτών – ένας παίκτης βγαίνει από τον κυρίως αγωνιστικό χώρο και μπαίνει ο αναπληρωματικός, μετά το επόμενο ζευγάρι κ.ο.κ., προκειμένου ο σημειωτής να μπορέσει να τις σημειώσει ακριβώς και να τις ελέγξει μία προς μία. Στην περίπτωση πολλαπλών αλλαγών, οι

αναπληρωματικοί παίκτες πρέπει να πλησιάσουν τη ζώνη αλλαγής σαν μονάδα. Αν δεν φτάσουν μαζί, αλλά μεσολαβεί λίγος χρόνος μετά την είσοδο του πρώτου παίκτη στη ζώνη αλλαγής, ωστόσο να φτάσει ο δεύτερος παίκτης, και είναι φανερό ότι είναι μέρος της αλλαγής, οι διαιτητές πρέπει να μη δείξουν υπερβολική αυστηρότητα και να επιτρέψουν την αλλαγή. Η ελάχιστη καθυστέρηση από τον δεύτερο (τρίτο) παίκτη δεν είναι δυνατό να προκαλέσει πραγματική καθυστέρηση στον αγώνα, δηλ. ο επόμενος παίκτης πρέπει να βρίσκεται στη ζώνη αλλαγής, όταν θα έχει ολοκληρωθεί η καταγραφή της προηγούμενης αλλαγής.

Πάλι, με τη χρήση του λογισμικού των τάμπλετ, όπου αυτά χρησιμοποιούνται, είναι δυνατό να επιτραπούν πολλαπλές αλλαγές την ίδια χρονική στιγμή, επιταχύνοντας έτσι τη διαδικασία του παιχνιδιού. Οι 2οι διαιτητές πρέπει επομένως να επιτρέπουν τις αλλαγές ελεύθερα, όταν χρησιμοποιείται αυτή η μέθοδος.

2.3 Είναι πολύ σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι οι παίκτες κινούνται γρήγορα και ήσυχα.

Σύμφωνα με την ακολουθούμενη μέθοδο, οι περιπτώσεις επιβολής τιμωριών καθυστέρησης, όταν οι αναπληρωματικοί δεν είναι έτοιμοι να μπουν στον αγώνα, πρέπει να ελαχιστοποιηθούν.

Είναι ευθύνη του 2ου διαιτητή και του σημειωτή, να μην χρησιμοποιήσει τη σφυρίχτρα ή την κόρνα, αν ο αναπληρωματικός παίκτης δεν είναι έτοιμος, όπως ζητείται, ή αν μπει στη ζώνη αλλαγής κατά λάθος. Αν δεν προκλήθηκε καθυστέρηση, το «αίτημα» για αλλαγή παίκτη θα πρέπει να απορριφθεί από τον 2ο διαιτητή χωρίς καμία τιμωρία. Ο 2ος διαιτητής θα πρέπει να λειτουργήσει προληπτικά και να είναι παρατηρητικός σε κάθε περίπτωση και να λάβει μέτρα για να αποτρέψει τέτοια λάθη πριν μπει ο παίκτης στη ζώνη αλλαγής. Αν ο παίκτης δεν είναι έτοιμος για αλλαγή (δεν έχει /έχει πινακίδα με λάθος αριθμό αλλαγής στο χέρι - αν χρησιμοποιείται, αν φοράει φόρμα, αν πλησιάζει αργά στη ζώνη αλλαγής κ.λπ.), ο 2ος διαιτητής πρέπει απλώς να σταματήσει τους παίκτες που εμπλέκονται να εισέλθουν στη ζώνη αλλαγής. Σε περίπτωση που κάποιος παίκτης μπει στη ζώνη αλλαγής λανθασμένα, αντιληφθεί το λάθος του και επιστρέψει αμέσως, αυτό το αίτημα δεν πρέπει να είναι θεωρείται ως αίτημα προς τιμωρία από τους διαιτητές. Εν κατακλείδι, οι διαιτητές δεν θα πρέπει να επιβάλλουν καμία τιμωρία καθυστέρησης εφόσον τα προαναφερόμενα μικρολάθη της ομάδας δεν διαταράσσουν τη ροή του αγώνα.

3. Σε περίπτωση τραυματισμού, οι διαιτητές πρέπει να διακόψουν το παιχνίδι **ΜΟΝΟ** όταν ο παίκτης έχει εμφανώς τραυματιστεί (ή υπάρχει κηλίδα αίματος) και υπάρχει προφανής κίνδυνος περαιτέρω τραυματισμού του ίδιου του παίκτη, των συμπαικτών ή των αντιπάλων. Όταν ένας παίκτης τραυματιστεί **σοβαρά** για λόγους, όπως οι προαναφερθέντες και πρέπει να αποχωρήσει από το γήπεδο, θα πρέπει να γίνει κατ' αρχήν μια κανονική αλλαγή. Αν αυτό δεν είναι εφικτό, στη συνέχεια, μπορεί, εξαιτίας του τραυματισμού να γίνει μία κατ' εξαίρεση αλλαγή, ελεύθερα, από την ομάδα, καθ' υπέρβαση των «περιορισμών σχετικά με τις αλλαγές παικτών» από οποιονδήποτε παίκτη **δεν βρίσκεται στον κυρίως αγωνιστικό χώρο τη στιγμή του τραυματισμού**. Οι διαιτητές πρέπει να διακρίνουν ξεκάθαρα τις αντικανονικές αλλαγές (όταν μια ομάδα κάνει μία αντικανονική αλλαγή, αυτό σημαίνει ότι ο αγώνας συνεχίστηκε και ο σημειωτής /2ος διαιτητής δεν το αντιλήφθηκαν, Κανόνας 15.9), και το **αίτημα** για αντικανονική αλλαγή το οποίο, κατά τη στιγμή της αιτήματος, ο σημειωτής ή ο 2ος διαιτητής αντιλήφθηκαν ότι είναι αντικανονικό (Κανονισμός 16.1.3) και το οποίο πρέπει να απορριφθεί και να τιμωρηθεί με τιμωρία καθυστέρησης.

4. Ένα αίτημα για αλλαγή παίκτη, πριν από την έναρξη ενός σετ, επιτρέπεται και πρέπει να καταγραφεί. Ο προπονητής πρέπει να υποβάλει το αίτημα για αλλαγή, σε αυτή την περίπτωση, κάνοντας την επίσημη χειροσήμανση.
5. Οι διαιτητές πρέπει να μελετήσουν προσεκτικά και να κατανοήσουν ακριβώς τον κανόνα που αφορά στο «αντικανονικό αίτημα» (Κανόνας 15.11):
  - τι σημαίνει «αντικανονικό αίτημα»,
  - ποιες είναι οι τυπικές περιπτώσεις,
  - ποια είναι η διαδικασία που ακολουθείται σε αυτές τις περιπτώσεις,
  - τι πρέπει να γίνει, αν μια ομάδα το επαναλάβει στον ίδιο αγώναΟ 2ος διαιτητής πρέπει να εξασφαλίσει ότι οποιοδήποτε αντικανονικό αίτημα θα καταγραφεί στον ειδικό χώρο στο φύλλο αγώνα.
6. Ο βοηθός σημειωτής καταγράφει τις αντικαταστάσεις του Λίμπερο – και επίσης τον επαναπροσδιορισμό – σε ένα ειδικό φύλλο προετοιμασμένο γι' αυτόν τον σκοπό (R-6), έτσι, ώστε ο αριθμός του παίκτη που αντικαταστάθηκε από τον Λίμπερο να είναι, σε κάθε στιγμή, γνωστός. (Όπου χρησιμοποιείται το ηλεκτρονικό φύλλο αγώνα, ο σημειωτής και ο βοηθός σημειωτής πρέπει να συνεργάζονται προφορικά για την αναγνώριση και καταγραφή των αντικαταστάσεων του Λίμπερο).
7. Πριν από το τέλος της επόμενης ολοκληρωμένης φάσης δεν επιτρέπεται να ζητηθεί οποιοσδήποτε τύπος επιπλέον κανονικής διακοπής του αγώνα, αφού ένα αίτημα έχει ήδη απορριφθεί και τιμωρηθεί με προειδοποίηση καθυστέρησης μέσα στο ίδιο χρονικό διάστημα ανάμεσα σε μια ολοκληρωμένη φάση και την έναρξη της επόμενης φάσης. Για παράδειγμα, μια ομάδα ζήτησε ένα τάιμ-άουτ μετά το σφύριγμα για σερβίς, αλλά ο αγώνας σταμάτησε και δόθηκε προειδοποίηση καθυστέρησης. Οι ομάδες, τώρα, δεν έχουν δικαίωμα να ζητήσουν ούτε ένα άλλο τάιμ-άουτ ούτε μια κανονική αλλαγή παίκτη (εκτός από κατ' εξαίρεση αλλαγή λόγω τραυματισμού ή μια αναγκαστική αλλαγή για έναν τραυματισμένο ή τιμωρημένο παίκτη) πριν να ξαναρχίσει ο αγώνας.
8. Στην περίπτωση μιας φάσης που διεκόπη, δεν επιτρέπεται να ζητηθεί οποιαδήποτε κανονική διακοπή αγώνα, εκτός από μια αναγκαστική αλλαγή για έναν τραυματισμένο ή τιμωρημένο παίκτη, πριν από το τέλος της επόμενης ολοκληρωμένης φάσης (Κανόνας 15.2).
9. Τραυματισμένοι, ασθενείς, αποβληθέντες ή αποκλεισμένοι παίκτες πρέπει, κατ' αρχήν, να αντικατασταθούν με κανονική αλλαγή. Αν αυτό δεν είναι δυνατό, η ομάδα έχει το δικαίωμα να κάνει μια ΚΑΤ' ΕΞΑΙΡΕΣΗ αλλαγή, χρησιμοποιώντας οποιονδήποτε παίκτη **βρίσκεται στον πάγκο τη στιγμή της τιμωρίας**.
10. Όπου ο προσανατολισμός του Αγωνιστικού Χώρου δεν είναι ο παραδοσιακός, οι παίκτες που μπαίνουν για αλλαγή, φτάνουν από την πλευρά του γηπέδου πίσω από τον 1ο διαιτητή. Αυτό σημαίνει ότι ο 3ος διαιτητής πρέπει να έχει τη δυνατότητα να ειδοποιήσει τον 1ο διαιτητή, για να αποτρέψει σύγχυση ανάμεσα στο σφύριγμα του σερβίς και τις άσκοπες απορρίψεις αλλαγών – λέγοντας «αλλαγή αριστερά» ή «διπλή αλλαγή δεξιά». Ο 1ος διαιτητής πρέπει να έχει τη δυνατότητα να σταματήσει τους αναπληρωματικούς στην πλάγια γραμμή μέχρι να ακουστεί από τον Σημειωτή η φράση: «σημειωτής έτοιμος».

Κανόνας 16 – Καθυστερήσεις αγώνα και Αντικανονικά Αιτήματα

1. Ο διαιτητής πρέπει να είναι απόλυτα εξοικειωμένος με τη διαφορά ανάμεσα σε ένα αντικανονικό αίτημα και μια καθυστέρηση.

Μερικά παραδείγματα, μεταξύ άλλων, τα οποία πρέπει να θεωρηθούν ως **αντικανονικό αίτημα** την πρώτη φορά που θα προκύψουν για μια ομάδα σε έναν αγώνα:

- Να ζητηθεί ένα τάιμ άουτ, αφού ο 1ος διαιτητής έχει ήδη σφυρίξει για το επόμενο σερβίς ή κατά τη διάρκεια της φάσης
- Να ζητηθεί για πρώτη φορά έβδομη αλλαγή παίκτη ή τρίτο τάιμ άουτ
- Να ζητηθεί δεύτερη αλλαγή παίκτη πριν από το τέλος της επόμενης ολοκληρωμένης φάσης (εκτός αν πρόκειται για αναγκαστική αλλαγή για έναν ασθενή/τραυματισμένο/τιμωρημένο παίκτη)

Αν ο αγώνας έχει καθυστερήσει εξαιτίας ενός αντικανονικού αιτήματος, αυτό πρέπει να θεωρηθεί και να καταγραφεί ως καθυστέρηση. Σε αυτή την περίπτωση, η ομάδα εξακολουθεί να έχει το «δικαίωμα» να διαπράξει ένα αντικανονικό αίτημα.

Μερικά παραδείγματα, μεταξύ άλλων, τα οποία πρέπει να θεωρηθούν ως **καθυστερήση**:

- Να επαναληφθεί οποιουδήποτε είδους αντικανονικό αίτημα, ανεξάρτητα από το είδος του πρώτου
- Να ζητηθεί μια αντικανονική αλλαγή και αυτό το σφάλμα να γίνει αντιληπτό πριν από το επόμενο σερβίς
- Να επαναληφθεί μια καθυστερημένη (μετά το σφύριγμα για σερβίς, αλλά πριν από το χτύπημα του σερβίς) αντικατάσταση Λίμπερο
- Να μην αντικαταστήσει η ομάδα το Λίμπερο που φτάνει με την περιστροφή στη θέση 4, και αυτή η κατάσταση να προκαλέσει καθυστέρηση στον αγώνα.

2. Οι διαιτητές πρέπει να εμποδίζουν να γίνει οποιαδήποτε καθυστέρηση με ή χωρίς πρόθεση από τις ομάδες.

Ενώ είναι αποδεκτό να υποδείξουν οι παίκτες στο παιδί για σκούπισμα πού ακριβώς στον αγωνιστικό χώρο υπάρχει ένα υγρό σημείο, είναι ευθύνη του 1ου διαιτητή να αποφασίζει σχετικά με τα αιτήματα των παικτών για σκούπισμα, αν εμφανώς καθυστερούν τον αγώνα, και, αν είναι αναγκαίο, να δώσει τιμωρίες καθυστέρησης γι' αυτές τις ενέργειες. Προκειμένου να αποφευχθούν μη αναγκαίες καθυστερήσεις στη συνέχιση του αγώνα, όταν επιβάλλει μια τιμωρία καθυστέρησης στην ομάδα, ο 1ος διαιτητής **δεν πρέπει να καλεί τον αρχηγό αγώνα** στη σκάλα του 1ου διαιτητή για να τον πληροφορήσει.

Ο αριθμός και η λειτουργία του συστήματος των παιδιών για γρήγορο σκούπισμα μπορούν να τροποποιούνται από διοργάνωση σε διοργάνωση, σύμφωνα με τις οδηγίες που δίνονται από την Επιτροπή Ελέγχου.

3. Σκούπισμα του δαπέδου
Ο κύριος σκοπός αυτής της διαδικασίας είναι να διασφαλιστεί η ασφάλεια των παικτών και η ομαλή ροή του αγώνα και να αποφευχθεί το να πρέπει οι ίδιοι οι παίκτες σκουπίσουν το δάπεδο.

- 3.1 Παιδιά για γρήγορο σκούπισμα και εξοπλισμός τους

- 3.1.1 Παιδιά για γρήγορο σκούπισμα

Δύο παιδιά για γρήγορο σκούπισμα σε κάθε πλευρά του αγωνιστικού χώρου, (4 συνολικά). Τα παιδιά για γρήγορο

σκούπισμα πρέπει να είναι καλά εκπαιδευμένα για το έργο τους, είναι βοηθητικό, αν είναι παίκτες βόλεϊ.

3.1.2 Εξοπλισμός παιδιών για γρήγορο σκούπισμα

Οχτώ ή περισσότερες απορροφητικές πετσέτες (ελάχιστο μέγεθος 40 x 40 εκ., μέγιστο μέγεθος 40 x 80 εκ.), 4 (2-2) πρέπει να είναι διαθέσιμες και να βρίσκονται κοντά στο τραπέζι, και 4 (2-2) για τα παιδιά για γρήγορο σκούπισμα που κάθονται σε μικρές καρέκλες.

3.1.3. Θέση των παιδιών για γρήγορο σκούπισμα

3.1.3.1 Δύο παιδιά για γρήγορο σκούπισμα, σε κάθε πλευρά του αγωνιστικού χώρου (4 συνολικά) σε κάθε πλευρά του τραπεζιού και κάθονται σε καρεκλάκια (έτοιμα να τρέξουν προς το υγρό σημείο).

3.1.3.2 Τα παιδιά για γρήγορο σκούπισμα πρέπει να δώσουν προσοχή στο γεγονός ότι δεν πρέπει να εμποδίζουν οποιαδήποτε διαφημιστική πινακίδα που περιβάλλει τον αγωνιστικό χώρο, ανεξάρτητα από τη θέση τους, ειδικά πίσω από την καρέκλα του 1ου διαιτητή.

3.2 Πώς να σκουπίζεται ο αγωνιστικός χώρος

Για να διασφαλιστεί η συνέχιση του αγώνα και να σταματήσουν οι τακτικές καθυστερήσεις, η FIVB έλαβε τις ακόλουθες αποφάσεις:

3.2.1 Όταν «η μπάλα βρίσκεται εκτός παιδιάς» (ανάμεσα στις φάσεις) κατά τη διάρκεια του αγώνα, αν είναι αναγκαίο:

3.2.1.1 Όταν ένα παιδί για γρήγορο σκούπισμα αντιληφθεί ένα υγρό σημείο στο δάπεδο, πρέπει να περιμένει μέχρι το τέλος της φάσης. Αμέσως μετά το σφύριγμα του διαιτητή πρέπει να τρέξει γρήγορα και να καθαρίσει το υγρό σημείο.

3.2.1.2 Αμέσως μετά το γρήγορο σκούπισμα, τα παιδιά πρέπει να επιστρέψουν στις αντίστοιχες θέσεις τους, ακολουθώντας τη συντομότερη διαδρομή για να εξέλθουν από τον κυρίως αγωνιστικό χώρο.

3.2.1.3 Προκειμένου να ακολουθεί το ρολόι για το σερβίς, ο χρόνος για το σκούπισμα ενός υγρού σημείου δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 7 δευτερόλεπτα ανάμεσα στο χρονικό σημείο που τελειώνει η φάση με το σφύριγμα του διαιτητή και το σφύριγμα του 1ου διαιτητή για το επόμενο σερβίς. Δεν πρέπει να προκαλείται καθυστέρηση στον αγώνα από τα παιδιά που σκουπίζουν.

3.2.1.4 Οι διαιτητές δεν αναμινύονται στα καθήκοντα των παιδιών για σκούπισμα. Όμως, έχουν τη δικαιοδοσία να ρυθμίζουν τη δουλειά των παιδιών που σκουπίζουν, μόνο σε περίπτωση που δημιουργείται ενόχληση στον αγώνα από τα παιδιά, ή αν δεν κάνουν σωστά τη δουλειά τους.

3.2.1.5 Στην περίπτωση που υπάρχει ένα επικίνδυνο υγρό σημείο στο δάπεδο, οι παίκτες και οι προπονητές έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν από τα παιδιά να το σκουπίσουν. Όμως, το να καλέσουν τα παιδιά για σκούπισμα στον κυρίως αγωνιστικό χώρο ή στην ελεύθερη ζώνη χωρίς λόγο, πρέπει να θεωρηθεί ως καθυστέρηση με πρόθεση και να τιμωρηθεί.

Αν μια ομάδα εμποδίσει την επανέναρξη του αγώνα μετά από ένα τάιμ-άουτ με το πρόσχημα ότι το δάπεδο είναι υπερβολικά υγρό

μπροστά από τον πάγκο της, τότε ο 1ος διαιτητής πρέπει να δώσει τιμωρία καθυστέρησης.

Οι πετσέτες των παιδιών για γρήγορο σκούπισμα δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για να απομακρύνονται τέτοιου είδους υγρές κηλίδες, γιατί το υγρό είναι πιθανό να περιέχει ισοτονικά άλατα ή σάκχαρα, τα οποία μετά θα μεταφερθούν στην επιφάνεια του δαπέδου του αγωνιστικού χώρου.

Σε μερικές διεθνείς διοργανώσεις είναι πιθανό να ακολουθηθεί διαφορετικό σύστημα για σκούπισμα στο γήπεδο. Δείτε στο Εγχειρίδιο αγώνων για κάθε διοργάνωση σχετικά με το ποιο σύστημα θα ακολουθηθεί.

3.3 Ευθύνες των παικτών

Αν οι παίκτες, με δική τους ευθύνη, σκουπίσουν το δάπεδο με τη δική τους μικρή πετσέτα, ο 1ος διαιτητής δεν χρειάζεται να περιμένει, μέχρι να τελειώσουν το σκούπισμα και οι παίκτες να βρεθούν στις θέσεις τους για το παιχνίδι. Αν δεν βρίσκονται στη σωστή τους θέση τη στιγμή του χτυπήματος για σερβίς, ο αντίστοιχος διαιτητής πρέπει να σφυρίζει σφάλμα θέσεων.

Κανόνας 18 – Διαλείμματα και αλλαγή γηπέδων

1. Κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων, οι παίκτες πρέπει να χρησιμοποιούν *διαφορετικές μπάλες από αυτές του αγώνα* για προθέρμανση στην ελεύθερη ζώνη.
2. Κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων όλες οι μπάλες του **αγώνα** παραμένουν στους επαναφορείς της μπάλας. Δεν έχουν το δικαίωμα να τις δώσουν στους παίκτες για την προθέρμανση. Πριν από το αποφασιστικό σετ, ο 2ος διαιτητής δίνει τη μπάλα στον παίκτη που κάνει το πρώτο σερβίς στο σετ. Κατά τη διάρκεια των τάιμ-άουτ και των αλλαγών και κατά τη διάρκεια της αλλαγής γηπέδων στο αποφασιστικό σετ στον 8ο πόντο, ο 2ος διαιτητής δεν παίρνει τη μπάλα. Αυτή μένει στους επαναφορείς της μπάλας.
3. Σε μερικές διοργανώσεις, οι ομάδες δεν θα χρειάζεται να αλλάζουν πλευρά του γηπέδου, προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι πιθανές μολύνσεις εξαιτίας της COVID-19.

Κανόνας 19 – Ο παίκτης Λίμπερο

1. Στην περίπτωση που μια ομάδα έχει δύο Λίμπερο, μία ώρα πριν την έναρξη του αγώνα, ή σύμφωνα με τους ειδικούς κανονισμούς της διοργάνωσης, αν διαφοροποιούνται, ο ενεργός Λίμπερο πρέπει να καταγράφεται στην πρώτη από τις δύο ειδικές γραμμές που διατίθενται για τους Λίμπερο στο φύλλο αγώνα.
2. Οι δύο Λίμπερο επιτρέπεται να φορούν στολή διαφορετικού χρώματος και σχεδίου μεταξύ τους και από την υπόλοιπη ομάδα (Κανόνας 19.2)
3. Ο Λίμπερο επιτρέπεται να ενεργεί ως αρχηγός της ομάδας ή του αγώνα (Κανόνας 19.4.2.5)

4. Οι συνέπειες μιας αντικανονικής αντικατάστασης Λίμπερο πρέπει να είναι οι ίδιες με αυτές μιας αντικανονικής αλλαγής.
5. Αν ο Λίμπερο δηλωθεί ανίκανος να παίξει (τραυματιστεί, αρρωστήσει, αποβληθεί κ.λπ.), ο προπονητής μπορεί να επαναπροσδιορίσει ως νέο Λίμπερο, έναν από τους παίκτες (εξαιρουμένου του αντικαταστάτη) που δεν βρίσκονται στο γήπεδο τη στιγμή του επαναπροσδιορισμού.
Η διαδικασία θα είναι παρόμοια με τη διαδικασία αντικατάστασης, αν γίνει ο επαναπροσδιορισμός αμέσως μετά τον τραυματισμό, ή παρόμοια με τη διαδικασία αλλαγής παίκτη, αν ο επαναπροσδιορισμός γίνει αργότερα. Αυτό θα πρέπει να γίνει με λίγη τυπικότητα, καθώς ο προπονητής/αρχηγός του αγώνα επιβεβαιώνει αποτελεσματικά την απόφαση που πήρε κοινοποιώντας την στην ομάδα των διαιτητών.
6. Δώστε ιδιαίτερη προσοχή στη διαφορά ανάμεσα στην κατ' εξαίρεση αλλαγή ενός τραυματισμένου παίκτη και τον επαναπροσδιορισμό ενός τραυματισμένου Λίμπερο.

Όταν ένας κανονικός παίκτης τραυματιστεί, και δεν υπάρχει δυνατότητα για κανονική αλλαγή, οποιοσδήποτε παίκτης που δεν βρίσκεται στον κυρίως αγωνιστικό χώρο τη στιγμή του τραυματισμού (εκτός από τον Λίμπερο και τον παίκτη που έχει αντικαταστήσει) *επιτρέπεται να αλλάξει τον τραυματισμένο παίκτη.*

Συγκρίνετε την περίπτωση που μόλις αναφέρθηκε, με τον επαναπροσδιορισμό ενός νέου Λίμπερο, όπου οποιοσδήποτε παίκτης που δεν βρίσκεται στον κυρίως αγωνιστικό χώρο τη στιγμή του επαναπροσδιορισμού (εκτός από τον παίκτη που έχει αντικαταστήσει ο ενεργός Λίμπερο ή έναν αρχικά ενεργό Λίμπερο που έχει νωρίτερα δηλωθεί ανίκανος να αγωνιστεί) *επιτρέπεται να γίνει νέος Λίμπερο!* Να θυμάστε ότι ο επαναπροσδιορισμός ενός νέου Λίμπερο είναι μια επιλογή, την οποία ο προπονητής μπορεί να επιλέξει να τη χρησιμοποιήσει ή όχι.

Οι παίκτες που αποβλήθηκαν ή αποκλείστηκαν πρέπει να αντικατασταθούν με κανονική αλλαγή – όμως, αν δεν υπάρχει η δυνατότητα αυτή, προκειμένου να μην τελειώσει το σετ, ο προπονητής έχει την επιλογή (όχι την υποχρέωση) να επιλέξει να κάνει μια κατ' εξαίρεση αλλαγή για τον παίκτη που αποβλήθηκε ή αποκλείστηκε. Κάθε παίκτης που αλλάχτηκε με κατ' εξαίρεση αλλαγή, δεν επιτρέπεται να αγωνιστεί στο υπόλοιπο του αγώνα. Αυτό ισχύει και για έναν παίκτη που αποβλήθηκε από ένα σετ, αν ισχύσει αυτή η επιλογή. Είναι, όμως, απόφαση του προπονητή αν θα ενεργοποιήσει αυτή τη διαδικασία ή όχι. (Βλέπε Κανόνα 15.8).

7. Προκειμένου να κατανοήσουν σωστά το νόημα του Κανόνα 19.3.2., οι διαιτητές πρέπει να προσέξουν τη διαφορά μεταξύ της διατύπωσης του Κανόνα 25.2.2.2, που διευκρινίζει ότι ο σημειωτής πρέπει να υποδείξει οποιοδήποτε λάθος στη σειρά του σερβίς αμέσως μετά το χτύπημα του σερβίς και του Κανόνα 26.2.2.2 που αναφέρει ότι ο βοηθός σημειωτής πρέπει να ειδοποιήσει τους διαιτητές για οποιοδήποτε σφάλμα στην αντικατάσταση του λίμπερο, χωρίς να αναφέρεται "μετά το χτύπημα του σερβίς". Αυτό σημαίνει, αμέσως όταν αυτό συμβαίνει και ο κανόνας 7.7.2 θα πρέπει να εφαρμόζεται, μόνο στην περίπτωση που ο Βοηθός Σημειωτής δεν έκανε την ειδοποίηση και παίχτηκε μία φάση (ή περισσότερες).
8. Οι διαιτητές πρέπει να έχουν την ικανότητα να διακρίνουν τη διαφορά ανάμεσα στο αν μια ομάδα έχει μόνο έναν διαθέσιμο Λίμπερο και αυτός καθίσταται ανίκανος να αγωνιστεί (λόγω τραυματισμού, ασθένειας, αποβολής ή αποκλεισμού) και στο αν **δηλώνεται** ανίκανος να αγωνιστεί. Στην πρώτη περίπτωση είναι ανεξάρτητο από την ομάδα το γεγονός ότι ο Λίμπερο δεν μπορεί να συνεχίσει στον αγώνα, ενώ στη

δεύτερη περίπτωση είναι απόφαση της ομάδας (του προπονητή ή κατά την απουσία του, του βοηθού προπονητή) ότι ο Λίμπερο δεν θα συνεχίσει στον αγώνα. Αν ο Λίμπερο **καταστεί** ανίκανος να αγωνιστεί και στη διακοπή του αγώνα ένας νέος Λίμπερο επαναπροσδιοριστεί χωρίς καμιά καθυστέρηση, αυτός επιτρέπεται να αντικαταστήσει τον αρχικό Λίμπερο αμέσως και κατευθείαν στον κυρίως αγωνιστικό χώρο. Όμως, αν ο Λίμπερο στον κυρίως αγωνιστικό χώρο δηλωθεί ανίκανος να αγωνιστεί, πρώτα πρέπει να ξαναμπει στον κυρίως αγωνιστικό χώρο ο παίκτης που αντικαταστάθηκε από τον Λίμπερο και μετά από 1 ολοκληρωμένη φάση, ο νέος επαναπροσδιορισμένος Λίμπερο έχει το δικαίωμα να αντικαταστήσει οποιονδήποτε παίκτη της πίσω ζώνης.

9. Στις FIVB διοργανώσεις, η ομάδα έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιήσει διαφορετικό (ά) Λίμπερο σε κάθε αγώνα – σε αυτή την περίπτωση θα ακολουθηθεί ό,τι προβλέπεται από τους Ειδικούς Κανονισμούς Διοργάνωσης.

Κανόνας 20 – Απαιτήσεις συμπεριφοράς

Κανόνας 21 – Η κακή συμπεριφορά και οι τιμωρίες της

1. Είναι σημαντικό να θυμάστε ότι, σύμφωνα με τον κανόνα 21.2.1, η συμπεριφορά των συμμετεχόντων πρέπει να διέπεται από σεβασμό και ευγένεια και προς τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου, τους συμπαίκτες και τους θεατές. Αν η συμπεριφορά του προπονητή (ή οποιουδήποτε άλλου επισήμου της ομάδας) υπερβαίνει τους πειθαρχικούς περιορισμούς που αναφέρονται στον Κανόνα 21, ο 1ος διαιτητής πρέπει να επιβάλλει τις αντίστοιχες τιμωρίες χωρίς κανέναν δισταγμό. Ένας αγώνας βόλει είναι ένα αθλητικό θέαμα των παικτών και όχι των άλλων μελών των ομάδων. Οι διαιτητές δεν πρέπει να παραγνωρίζουν αυτή τη διάκριση.

Υπάρχει πολύ ισχυρή οδηγία της Επιτροπής Κανονισμών του Αθλήματος και Διαιτησίας της FIVB, όποτε ο προπονητής επιδίδεται σε υπερβολικές ενέργειες ή όποτε ο προπονητής (ή οποιοδήποτε άλλο μέλος της ομάδας) απευθύνεται στον Τεχνικό Υπεύθυνο της FIVB (FIVB Technical Delegate) ή σε άλλον επίσημο της FIVB σε οποιαδήποτε περίπτωση δυνατά ή με επιθετικό ή υποτιμητικό ή προσβλητικό τρόπο, τότε ο 1ος διαιτητής πρέπει να κάνει **ΑΥΣΤΗΡΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ** της κλίμακας των τιμωριών.

2. Ο Κανόνας 21.1 ασχολείται με τις «ελάχιστου επιπέδου κακές συμπεριφορές», οι οποίες δεν υπόκεινται σε τιμωρίες. Είναι καθήκον του 1ου διαιτητή να αποτρέψει τις ομάδες να φτάσουν στο επίπεδο των τιμωριών. Είναι σημαντικό οι διαιτητές να ελέγχουν με την προσωπικότητά τους τις «ελάχιστου επιπέδου κακές συμπεριφορές», προκειμένου να αποφύγουν τιμωρίες αργότερα στη διάρκεια του αγώνα.
3. Πρακτική εφαρμογή στα μέλη της ομάδας για κακή συμπεριφορά που οδηγεί σε τιμωρίες, σύμφωνα με απόφαση του 1ου διαιτητή:

3.1 Μέλος της ομάδας που βρίσκεται στον κυρίως αγωνιστικό χώρο:

Ο 1ος διαιτητής πρέπει να σφυρίξει (κατά κανόνα, όταν η μπάλα είναι εκτός παιδιάς, αλλά το συντομότερο δυνατό, όταν η κακή συμπεριφορά είναι σοβαρή). Στη συνέχεια ο 1ος διαιτητής καλεί τον παίκτη που θα τιμωρηθεί να πλησιάσει τη σκάλα του διαιτητή. Όταν ο παίκτης πλησιάσει τη σκάλα, ο

1ος διαιτητής δείχνει την (τις) αντίστοιχη (-ες) κάρτα (-ες) λέγοντας στα Αγγλικά τον λόγο, για τον οποίο τιμωρήθηκε. **Για Παγκόσμιες και Επίσημες FIVB Διοργανώσεις, ο τύπος της τιμωρίας που θα εφαρμοστεί (καθώς και ο λόγος, για τον οποίο επιβάλλεται), ο αριθμός του παίκτη και η ομάδα που θα τιμωρηθεί, πρέπει να ανακοινωθούν στην τηλεόραση και στους θεατές μέσω του Συστήματος Προφορικής Ανακοίνωσης, αν χρησιμοποιείται.**

Ο 2ος/3ος διαιτητής αναγνωρίζει αυτή την ενέργεια και αμέσως καθοδηγεί τον σημειωτή να καταγράψει την αντίστοιχη τιμωρία στο φύλλο αγώνα.

Αν ο σημειωτής, με βάση την πληροφόρηση που έχει από όσα αναγράφονται στο φύλλο αγώνα, διαπιστώσει ότι η απόφαση του 1ου διαιτητή είναι αντίθετη με την κλίμακα των τιμωριών, πρέπει αμέσως να ενημερώσει τον 2ο διαιτητή για το γεγονός αυτό. Ο 2^{ος} διαιτητής, με τη σειρά του, αφού πρώτα επαληθεύσει την παρατήρηση του σημειωτή, πληροφορεί τον 1ο διαιτητή σχετικά με αυτό. Ο 1ος διαιτητής πρέπει στη συνέχεια να διορθώσει την προηγούμενη απόφασή του.

Όπου ο προσανατολισμός του Αγωνιστικού Χώρου απαιτεί την ύπαρξη 3ου διαιτητή, ο οποίος κάθεται κοντά στον Σημειωτή, αυτή η επικοινωνία θα γίνει από τον Σημειωτή στον 3ο διαιτητή και στη συνέχεια, μέσω του μικροφώνου του, προς τον 1ο διαιτητή. Από το σημείο αυτό και μετά, με ελάχιστες προσαρμογές, η διαδικασία θα είναι η ίδια.

3.2 Μέλος της ομάδας που βρίσκεται έξω από τον κυρίως αγωνιστικό χώρο:

Ο 1ος διαιτητής πρέπει να σφυρίζει, να καλέσει τον αρχηγό αγώνα να πλησιάσει τη σκάλα του και να πει στον αρχηγό στα Αγγλικά ποιος είναι ο παίκτης ή το μέλος της ομάδας που τιμωρήθηκε, καθώς και τον λόγο, για τον οποίο τιμωρήθηκε. Ο αρχηγός της ομάδας πρέπει να ενημερώσει το συγκεκριμένο μέλος της ομάδας, το οποίο πρέπει να αναγνωρίσει την τιμωρία που επιβάλλεται. Είναι ευθύνη του 1ου διαιτητή να δείξει την (τις) αντίστοιχη (-ες) κάρτα (-ες), ώστε να καταστεί σαφές ποιο είναι το μέλος της ομάδας που τιμωρήθηκε.

3.3 Σε μια τέτοια περίπτωση οι διαιτητές και ο σημειωτής πρέπει να συνεργαστούν αποτελεσματικά, προκειμένου να καταγραφούν τα σωστά δεδομένα (μέλος της ομάδας και επίπεδο τιμωρίας) στο φύλλο αγώνα.

3.4 Εφαρμογή των τιμωριών ανάμεσα στα σετ:

Σε περίπτωση ποινής, ο 1ος διαιτητής πρέπει να δείξει την κόκκινη κάρτα στην αρχή του επόμενου σετ.

Σε περίπτωση αποβολής ή αποκλεισμού, ο 1ος διαιτητής πρέπει να καλέσει τον αρχηγό αγώνα αμέσως, προκειμένου να ενημερώσει τον προπονητή σχετικά με το είδος της τιμωρίας (ώστε να αποφευχθεί η διπλή τιμωρία της ομάδας) και στη συνέχεια πρέπει να δείξει επίσημα τις κάρτες (κόκκινη και κίτρινη μαζί για την αποβολή και χωριστά για τον αποκλεισμό) στην αρχή του επόμενου σετ.

3.5 Παίκτες που τιμωρήθηκαν με αποβολή ή αποκλεισμό πρέπει αμέσως να εγκαταλείψουν τον αγωνιστικό χώρο και να πάνε στα αποδυτήρια της ομάδας τους για όλη τη διάρκεια της τιμωρίας.

4. Κατά τη διάρκεια του αγώνα, οι διαιτητές πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στο θέμα της πειθαρχίας, ενεργώντας με σταθερότητα, όταν εφαρμόζουν τις τιμωρίες για κακή συμπεριφορά από τους παίκτες ή από άλλα μέλη της ομάδας, πρέπει όμως, να έχουν στο μυαλό τους ότι η λειτουργία τους συνίσταται στην αξιολόγηση των ενεργειών στον αγώνα και όχι στο να κυνηγούν ασήμαντα ατομικά σφάλματα.

Κανόνας 22– Η ομάδα των διαιτητών και οι διαδικασίες

1. Οι διαιτητές πρέπει να χρησιμοποιούν τα επίσημα χειροσήματα, για να πληροφορούν τις ομάδες (αλλά και για το κοινό στις εξέδρες, τους τηλεθεατές κ.λπ.), για το ακριβές είδος του σφάλματος που σφυρίχτηκε. Μόνο αυτά τα χειροσήματα μπορούν να χρησιμοποιούνται, Άλλα χειροσήματα που τυχόν χρησιμοποιούνται σε εθνικό ή προσωπικό επίπεδο μπορούν να εφαρμοστούν μόνο σε σπάνιες περιπτώσεις, για να διευκρινιστεί μια σύνθετη κατάσταση ή μια αγωνιστική ενέργεια.
2. Εξαιτίας της αυξημένης ταχύτητας του παιχνιδιού, είναι πιθανό να προκύψουν προβλήματα που θα οδηγήσουν σε διαιτητικά λάθη. Για να αποφευχθεί αυτό, η ομάδα των διαιτητών πρέπει να συνεργάζεται πολύ στενά, μετά από κάθε αγωνιστική ενέργεια τα μέλη της πρέπει να κοιτούν το ένα το άλλο, για να επιβεβαιώσουν την απόφασή τους.

Κανόνας 23 – 1ος διαιτητής

1. Ο 1ος διαιτητής πρέπει πάντοτε να συνεργάζεται με τους συναδέλφους του (2ος διαιτητής, σημειωτής, επόπτες γραμμών). Πρέπει να τους επιτρέπει να εργάζονται μέσα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων και της δικαιοδοσίας τους. Πρέπει να εκτελεί τα ενεργά καθήκοντά του όρθιος πάνω στο βάθρο.

Για παράδειγμα: Αφού σφυρίζει το τέλος μιας φάσης, ο 1ος διαιτητής πρέπει αμέσως να κοιτάζει τα άλλα μέλη της ομάδας των διαιτητών (και μόνο τότε να εκφράσει την τελική του απόφαση με την επίσημη χειροσήμανση):

- Όταν αποφασίζει αν μια μπάλα ήταν μέσα ή έξω, ο 1ος διαιτητής πρέπει πάντα να κοιτάζει τον επόπτη γραμμών, στη δικαιοδοσία του οποίου ανήκει η γραμμή, κοντά στην οποία ακούμπησε το έδαφος η μπάλα (παρότι ο 1ος διαιτητής δεν είναι επόπτης γραμμών, έχει φυσικά το δικαίωμα, αν αυτό είναι αναγκαίο, να επιβλέπει και ακόμα, να αλλάζει τις αποφάσεις των συναδέλφων του). Για κορυφαίες FIVB διοργανώσεις το Σύστημα Επανελέγχου με Βίντεο (Video Challenge System) θα λαμβάνει αυτόματα απόφαση για το αν η μπάλα είναι μέσα/έξω.
  - Κατά τη διάρκεια του αγώνα, ο 1ος διαιτητής πρέπει να κοιτάζει συχνά τον 2ο διαιτητή, ο οποίος στέκεται απέναντί του (αν είναι δυνατόν μετά από κάθε φάση και επίσης, πριν από κάθε σφύριγμα για εκτέλεση του σερβίς), για να ελέγξει αν ο 2ος διαιτητής υποδεικνύει ή όχι ένα σφάλμα (π.χ. τέσσερις επαφές, διπλή και/ή να αντιληφθεί οποιοδήποτε αίτημα της τελευταίας στιγμής για κανονική διακοπή αγώνα).
2. Το ερώτημα αν μια μπάλα που πήγε «άουτ» βρήκε προηγουμένως σε κάποιον παίκτη της ομάδας που αμύνεται (π.χ. στον μπλοκέρ της ομάδας που αμύνεται κ.λπ), ελέγχεται από τον 1ο διαιτητή και τους επόπτες γραμμών. Σε κάθε περίπτωση, ο 1ος

διαιτητής είναι αυτός που παίρνει την τελική απόφαση με τη χειροσήμανσή του, αφού δει τα σήματα του επόπτη γραμμών και του 2ου διαιτητή (σε περίπτωση ελαφριάς επαφής με το μπλοκ κοντά στον 2ο διαιτητή) ή των άλλων μελών της Ομάδας των Διαιτητών.

3. Ο 1ος διαιτητής πρέπει πάντα να εξασφαλίζει ότι ο 2ος διαιτητής και ο σημειωτής διαθέτουν επαρκή χρόνο για να ολοκληρώσουν τη διαχειριστική εργασία τους και την καταγραφή, για παράδειγμα αν ο σημειωτής είχε επαρκή χρόνο να ελέγξει τη νομιμότητα ενός αιτήματος για αλλαγή παίκτη και την καταγραφή του. Αν ο 1ος διαιτητής δεν καταφέρει να δώσει στους συνεργάτες του επαρκή χρόνο για να ολοκληρώσουν την εργασία τους, ο σημειωτής και ο 2ος διαιτητής δεν θα μπορέσουν να παρακολουθήσουν την επόμενη φάση του αγώνα και είναι πιθανό να προκληθούν λάθη εκ μέρους των μελών της Ομάδας των Διαιτητών. Αν ο 1ος διαιτητής δεν καταφέρει να εξασφαλίσει τον αναγκαίο χρόνο για τον έλεγχο και τη διαχείριση των γεγονότων, ο 2ος διαιτητής πρέπει να διακόψει τη συνέχιση του αγώνα σφυρίζοντας.
4. Ο 1ος διαιτητής έχει το δικαίωμα να αλλάξει οποιαδήποτε απόφαση των συναδέλφων του ή δική του. Αν έχει λάβει μια απόφαση (σφυρίζει) και ύστερα δει ότι οι συνάδελφοί του (2ος διαιτητής, επόπτες γραμμών ή σημειωτής) έχουν, για παράδειγμα, λάβει διαφορετική απόφαση, ο 1ος διαιτητής:
  - αν είναι σίγουρος ότι έχει δίκιο, πρέπει να διατηρήσει την απόφασή του,
  - αν αντιληφθεί ότι έχει λάθος, πρέπει να αλλάξει την απόφασή του,
  - αν διαπιστώσει ότι τα σφάλματα διαπράχθηκαν ταυτόχρονα και από τις δύο ομάδες (παίκτες), θα πρέπει να δώσει επανάληψη της φάσης,
  - αν θεωρήσει ότι η απόφαση του 2ου διαιτητή, για παράδειγμα, ήταν λανθασμένη, μπορεί να την ανακαλέσει. Αν ο 2ος διαιτητής έχει σφυρίξει σφάλμα θέσεων στην ομάδα που κάνει υποδοχή, όμως ο 1ος διαιτητής αμέσως ή μετά από διαμαρτυρία του αρχηγού αγώνα διαπιστώσει ότι οι θέσεις ήταν σωστές, θα πρέπει να μη δεχτεί την απόφαση του 2ου διαιτητή και έχει το δικαίωμα να ζητήσει να επαναληφθεί η φάση.
5. Αν ο 1ος διαιτητής αντιληφθεί ότι ένα από τα άλλα μέλη της ομάδας των διαιτητών δεν γνωρίζει τα καθήκοντά του ή δεν ενεργεί με αντικειμενικότητα, πρέπει να αντικαταστήσει αυτό το μέλος.
6. Μόνο ο 1ος διαιτητής έχει το δικαίωμα να δώσει τιμωρίες για κακή συμπεριφορά και για «καθυστέρηση» - ο 2ος διαιτητής, ο σημειωτής και οι επόπτες γραμμών δεν έχουν αυτό το δικαίωμα. Αν κάποιο μέλος της ομάδας των διαιτητών, άλλο από τον 1ο διαιτητή, παρατηρήσει κάποια αντικανονικότητα, πρέπει να κάνει σήμα και να πάει στον 1ο διαιτητή για να τον πληροφορήσει για το τι συνέβη. Ο 1ος διαιτητής και μόνο αυτός έχει το δικαίωμα να επιβάλλει τιμωρίες.
7. Ο 1ος διαιτητής παρακολουθεί την πορεία της μπάλας στον αέρα και την επαφή της με παίκτη (ες) ή εξοπλισμό και αντικείμενα. Κατά συνέπεια πρώτος αυτός ελέγχει την κανονικότητα της επαφής της μπάλας. Τη στιγμή του επιθετικού χτυπήματος, πρέπει να κοιτάζει κατευθείαν τον επιτιθέμενο και τη μπάλα και να μπορεί να δει μόνο με τις άκρες των ματιών του την πιθανή κατεύθυνση της μπάλας.

Κανόνας 24 – 2ος διαιτητής

1. Ο 2ος διαιτητής πρέπει να διαθέτει το ίδιο επίπεδο ικανοτήτων με τον 1ο διαιτητή. Θα τον αντικαταστήσει σε περίπτωση που απουσιάσει ή σε περίπτωση που ο 1ος διαιτητής δεν είναι σε θέση να συνεχίσει να ασκεί τα καθήκοντά του.
2. Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού ενώ η μπάλα παίζεται κοντά στο φιλέ, ο 2ος διαιτητής πρέπει να συγκεντρώνεται στο να ελέγχει την αντικανονική επαφή σε όλο το φιλέ με το να στέκεται από την πλευρά των μπλοκέρ, όλες τις αντικανονικές διεισδύσεις πέρα από την κεντρική γραμμή και τις αντικανονικές ενέργειες παιχνιδιού στην αντένα της πλευράς του. Ο 2ος διαιτητής πρέπει επίσης να ελέγχει τις ολοκληρωμένες εσφαλμένες επιθέσεις και τα μπλοκ των παικτών της πίσω ζώνης και επιπλέον την προσπάθεια για μπλοκ των Λίμπερο (για το σφύριγμα αυτών των σφαλμάτων δεν έχει προτεραιότητα ούτε ο 1ος ούτε ο 2ος διαιτητής, και οι δύο διαιτητές έχουν δικαιοδοσία να αποφασίσουν).
3. Ο 2ος διαιτητής πρέπει επίσης να ελέγχει προσεκτικά, πριν και κατά τη διάρκεια του αγώνα, αν οι παίκτες είναι σε σωστές θέσεις με βάση το «φύλλο αρχικής παράταξης» κάθε ομάδας, όπως το βλέπει στο τάμπλετ στον στυλοβάτη. Σε αυτό το έργο (αν δεν χρησιμοποιείται τάμπλετ στον στυλοβάτη) ο 2ος διαιτητής έχει τη βοήθεια του σημειωτή, ο οποίος μπορεί να του πει ποιος παίκτης πρέπει να είναι στη θέση 1 (ποιος σερβίρει). Με βάση αυτή την πληροφορία, εφαρμόζοντας την περιστροφή στο φύλλο αρχικής παράταξης κατά τη φορά των δεικτών του ρολογιού, ο 2ος διαιτητής μπορεί με ακρίβεια να αντιληφθεί την ακριβή σειρά περιστροφής (θέσεις) κάθε ομάδας. Όταν επαληθεύει τις θέσεις, πρέπει να στέκεται στη θέση II στα αριστερά του ή στη θέση IV στα δεξιά του, αντίστοιχα.
Αν υπάρχει κάποια διαφορά ανάμεσα στη θέση των παικτών και σε αυτή που υποδεικνύεται από το φύλλο αρχικής παράταξης, ο 2ος διαιτητής πρέπει να καλέσει τον αρχηγό αγώνα ή τον προπονητή, προκειμένου να επιβεβαιώσει τη σωστή θέση των παικτών.
4. Αυτός ο κανόνας τροποποιήθηκε σε αυτήν την τρέχουσα έκδοση με σκοπό να δώσει στους παίκτες μεγαλύτερη ευκαιρία να φτάσουν στη θέση παιχνιδιού τους μετά το χτύπημα του σερβίς. Κατά συνέπεια, οι παράμετροι ελέγχου ποικίλλουν σε σχέση με τις πλάγιες και κεντρικές γραμμές. Για το λόγο αυτό, η RG&RC επιμένει ότι η εφαρμογή αυτού του κανόνα του παιχνιδιού ΠΡΕΠΕΙ να είναι ακριβώς όπως περιγράφεται στα κείμενα, Κανόνας 7.4. 7.5, χωρίς να δίνει περισσότερα πλεονεκτήματα από αυτά που έχουν ήδη χορηγηθεί στους παίκτες, για να πετύχουν τη θέση τους. Καμία «ανοχή» δεν επιτρέπεται.
5. Όταν ο 2ος διαιτητής υποδεικνύει (σφυρίζει) ένα σφάλμα θέσεων στην ομάδα που υποδέχεται, αμέσως μετά πρέπει να υποδείξει το σφάλμα θέσεων με το επίσημο χειροσήμα και να επισημάνει ακριβώς τους παίκτες που υπέπεσαν στο σφάλμα. Αν οι παίκτες της ομάδας που διέπραξε το σφάλμα δεν μπορούν να διορθώσουν οι ίδιοι τις θέσεις τους, ο 2ος διαιτητής διορθώνει τη θέση των παικτών και μετά πρέπει να αρχίσει η φάση.
6. Ο 2ος διαιτητής πρέπει να δίνει προσοχή στο μην υπάρχει στην ελεύθερη ζώνη κανένα εμπόδιο που να είναι πιθανό να προκαλέσει τραυματισμό σε κάποιο μέλος της ομάδας (π.χ. μπουκάλια, κουτί Α' βοηθειών κ.λπ.)
7. Κατά τη διάρκεια των Τάιμ-Αουτ ο 2ος διαιτητής δεν πρέπει να μένει ακίνητος. Ο 2ος διαιτητής μπορεί να προσαρμόσει την κίνησή του, ώστε να γυρίσει:
  - Προς τις ομάδες, για να βεβαιωθεί ότι κινήθηκαν κοντά στους πάγκους.
  - Προς τον σημειωτή, για να ελέγξει τη δουλειά του.

- Προς τον βοηθό σημειωτή, για να συλλέξει πληροφορίες για τη θέση των Λίμπερο.
- Προς τον 1ο διαιτητή, για να πάρει ή/και να δώσει πληροφορίες, αν χρειάζεται.
- Προς τις ομάδες, και για να διαπιστώσει και να ελέγξει, αν είναι αναγκαίο, την εκ νέου είσοδο της ομάδας στον κυρίως αγωνιστικό χώρο πριν το τέλος του τάιμ-άουτ, καθώς και να ελέγξει αν ο Λίμπερο πρόκειται να προσπαθήσει να κάνει μια «κρυφή αντικατάσταση».
- Για να ελέγξει την παράταξη των ομάδων μετρώντας προσεκτικά τον αριθμό των παικτών, αν οι έξι παίκτες κάθε ομάδας έχουν επιστρέψει στον κυρίως αγωνιστικό χώρο μετά το τάιμ άουτ.

8. Αν κατά τη διάρκεια του αγώνα, ο 2^{ος} διαιτητής παρατηρήσει αντιαθλητικές χειρονομίες ή λέξεις μεταξύ των αντιπάλων, με την πρώτη ευκαιρία, όταν η μπάλα είναι εκτός παιδιάς, μπορεί να παροτρύνει τους παίκτες να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους ζητώντας τους να ηρεμήσουν. Αν η κατάσταση παραμείνει η ίδια, πρέπει να ενημερώσει τον 1ο διαιτητή, ο οποίος πρέπει αμέσως να προειδοποιήσει ή να τιμωρήσει τον (τους) παίκτη(ες), ανάλογα με τη βαρύτητα της συμπεριφοράς τους.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Το πρώτο σφάλμα που θα συμβεί πρέπει να τιμωρηθεί. Το γεγονός ότι ο 1ος και ο 2ος διαιτητής έχουν διαφορετικούς τομείς ευθύνης καθιστά πολύ σημαντικό ο κάθε διαιτητής να σφυρίζει το λάθος αμέσως. Με το σφύριγμα ενός από τους διαιτητές, η φάση τελειώνει και ο άλλος διαιτητής πρέπει να απέχει από το σφύριγμα μετά από αυτό, για να αποφευχθεί η σύγχυση στους παίκτες και τους θεατές.

Αναπληρωματικός Διαιτητής

Οι ακόλουθες δραστηριότητες ανήκουν στο πεδίο ευθύνης του Αναπληρωματικού Διαιτητή:

1. Να αντικαταστήσει τον 2ο διαιτητή σε περίπτωση απουσίας του ή σε περίπτωση που αδυνατεί να συνεχίσει το έργο του ή στην περίπτωση που ο 2ος διαιτητής πήρε τη θέση του 1ου διαιτητή.
2. Να ελέγχει τις πινακίδες αλλαγής (αν χρησιμοποιούνται), πριν τον αγώνα και ανάμεσα στα σετ. Ή να ελέγχει την ομαλή λειτουργία των τάμπλετ των ομάδων.
3. Να ελέγχει τη λειτουργία της κόρνας (buzzers) πριν και ανάμεσα στα σετ, αν υπάρχει πρόβλημα.
4. Να βοηθά τον 2ο διαιτητή στο να διατηρεί την ελεύθερη ζώνη ελεύθερη.
5. Να ελέγχει τους αναπληρωματικούς παίκτες στη ζώνη προθέρμανσης και στον πάγκο.
6. Να φέρνει στον 2ο διαιτητή τις μπάλες για τον αγώνα, αμέσως μετά την παρουσίαση των παικτών που αρχίζουν τον αγώνα.
7. Να δίνει στον 2ο διαιτητή μία μπάλα για τον αγώνα, αφού εκείνος έχει ολοκληρώσει τον έλεγχο των αρχικών θέσεων των παικτών.
8. Να βοηθά τον 2ο διαιτητή στο να καθοδηγεί τα παιδιά που σκουπίζουν και τον σημειωτή.

Τα Καθήκοντα και οι Αρμοδιότητες του 3ου Διαιτητή, αν υπάρχει

Ο 3ος Διαιτητής συνδυάζει πολλές από τις αρμοδιότητες του 2ου Διαιτητή στην παραδοσιακή διάταξη του Αγωνιστικού Χώρου (FOP), με αυτές του Αναπληρωματικού Διαιτητή. Αυτό σημαίνει ότι ενεργεί ως ενδιάμεσος ανάμεσα στις ομάδες και τον 1ο διαιτητή για να διευκολύνει την επικοινωνία και να επιβεβαιώσει τα αιτήματα επανελέγχου (Challenge).

1. Ο 3ος διαιτητής κάθεται στο τεχνικό τραπέζι δίπλα στον σημειωτή.
2. Η οδηγία προς τον 3ο διαιτητή είναι να μετακινείται από αυτή τη θέση στην Ελεύθερη Ζώνη, αλλά μόνο εάν υπάρχει ανάγκη να διευκρινίσει κάποιο ζήτημα ή να περιορίσει διαμαρτυρίες, ενεργώντας ως διευκολυντής στην αντιμετώπιση διαμαρτυριών και προκλήσεων που δεν μπορούν να επιλυθούν από τον 1ο ή τον 2ο διαιτητή λόγω της θέσης τους στον αγωνιστικό χώρο.
3. Ο 3ος διαιτητής πρέπει να διαθέτει το ίδιο επίπεδο ικανοτήτων με τον 1ο /2ο διαιτητή.
4. Ο 3ος διαιτητής θα αντικαταστήσει τον 2ο διαιτητή σε περίπτωση που απουσιάσει ή σε περίπτωση που δεν είναι σε θέση να συνεχίσει να ασκεί τα καθήκοντά του.
5. Επομένως, οι 3οι διαιτητές έχουν τριπλή λειτουργία – αναπληρωματικοί ΚΑΙ μερικά ΚΑΙ τα δικά τους καθήκοντα και αρμοδιότητες.
6. Ο 3ος διαιτητής πρέπει να ελέγξει προσεκτικά, πριν και κατά τη διάρκεια του αγώνα, αν ο παίκτης που σερβίρει, βρίσκεται στη σωστή θέση εντός της σειράς περιστροφής, με βάση το "φύλλο αρχικής παράταξης" των ομάδων. Σε αυτήν την αξιολόγηση, ο 3ος διαιτητής ελέγχει την εργασία του σημειωτή και του βοηθού του, οι οποίοι μπορούν να του πουν ποιος παίκτης πρέπει να βρίσκεται στη θέση 1 (σέρβερ).
7. Δεν θα πρέπει, προφορικά ή σωματικά, να κατευθύνει κανέναν από τους παίκτες στην υποδεικνυόμενη θέση τους, καθώς αυτή η πληροφορία θα εμφανίζεται στον πίνακα Litescore.
8. Αν υπάρχει κάποια ασυμφωνία μεταξύ των θέσεων των παικτών και αυτών που υποδεικνύονται στο φύλλο αρχικής παράταξης, ο 2ος διαιτητής είναι αυτός που πρέπει να καλέσει τον αρχηγό του αγώνα για να επιβεβαιώσει τις σωστές θέσεις των παικτών.
9. Ο 1ος διαιτητής είναι σε επικοινωνία τόσο με τον 2ο, όσο και με τον 3ο διαιτητή, επομένως μπορεί να επιληφθεί οποιουδήποτε θέματος. Αν υπάρχει ανάγκη να ερμηνευθεί και να επιλυθεί οποιαδήποτε σύγχυση με τους προπονητές της ομάδας, ο 3ος διαιτητής πρέπει να σηκωθεί από το τεχνικό τραπέζι και να πλησιάσει τον προπονητή, για να προσφέρει βοήθεια για την επίλυση του προβλήματος, υποστηρίζοντας έτσι τους άλλους δύο διαιτητές. **Θυμηθείτε: Ο προπονητής δεν έχει δικαίωμα να μιλήσει ή να ενοχλήσει τον 1ο διαιτητή!**
10. Αμέσως μετά ο 3ος διαιτητής θα επιστρέψει, για να καθίσει στο τεχνικό τραπέζι.
11. Για αλλαγή παίκτη, μια προφορική ειδοποίηση προς τον 1ο διαιτητή θα ήταν το μόνο που απαιτείται – ο 3ος διαιτητής στις περισσότερες περιπτώσεις δεν θα χρειαστεί να μπει στην ελεύθερη ζώνη για να επιβλέπει.
12. Για κρυφές ή αντικανονικές αντικαταστάσεις Λίμπερο, είναι πιθανό να χρειαστεί να εμπλακεί ο 3ος διαιτητής, όμως στις περισσότερες περιπτώσεις θα το χειριστεί ο 1ος διαιτητής.

Διαιτητής Επανελέγχου (Challenge) και Νέα Τεχνολογία

Οι τεχνολογικές καινοτομίες εφαρμόζονται πολύ γρήγορα σε σχέση με το σύγχρονο άθλημά μας. Στις περισσότερες διοργανώσεις της FIVB πλέον, η χρήση των Τάμπλετ είναι υποχρεωτική, καθώς και του ηλεκτρονικού φύλλου αγώνα και των ακουστικών για ασύρματη επικοινωνία. Οι διαιτητές στο σύγχρονο βόλεϊ πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με αυτά. Οι λεπτομέρειες για το πώς θα γίνεται η χρήση αυτών των μέσων, και ειδικά πώς αυτό σχετίζεται με τη διαδικασία Επανελέγχου / διαδικασία αλλαγών παρουσιάζεται στο ειδικό εγχειρίδιο αγώνων για κάθε διοργάνωση.

Οι ακόλουθες συστάσεις πρέπει να εφαρμόζονται από τον Διαιτητή Επανελέγχου και κατά τη διάρκεια της διαδικασίας Επανελέγχου:

1. Όλοι οι διεθνείς διαιτητές που ορίζονται σε διοργανώσεις της FIVB πρέπει να μελετούν προσεκτικά τους κανονισμούς Επανελέγχου που έχουν εγκριθεί για τη συγκεκριμένη διοργάνωση και να τους ακολουθούν πιστά.
2. Ο διαιτητής Επανελέγχου πρέπει να φορά μια επίσημη στολή Διεθνούς Διαιτητή, όταν ασκεί τα καθήκοντά του.
3. Όταν γίνεται χρήση **ΑΣΥΡΜΑΤΗΣ** επικοινωνίας ανάμεσα στους διαιτητές, είναι υποχρεωτικό να χρησιμοποιούνται προτάσεις με απλή ορολογία του βόλεϊ στα Αγγλικά, για να υποδειχθεί το είδος του αιτούμενου επανελέγχου, π.χ. «επαφή με το φιλέ», «επαφή με την αντένα», «σφάλμα στο πάτημα στο σερβίς», «σφάλμα στο πάτημα της επιθετικής γραμμής», «επαφή με το μπλοκ», «πέρασμα της κεντρικής γραμμής» κ.λπ. Η προτεινόμενη σειρά των πληροφοριών που απευθύνονται στον διαιτητή Επανελέγχου για να αρχίσει τη διαδικασία Επανελέγχου είναι: **Ποιος – Τι – Πότε**. Για παράδειγμα: **«Επανελέγχος από την ομάδα της Ιταλίας – επαφή με το φιλέ – στη μέση της φάσης»**.
4. Αν, με βάση τις διαθέσιμες λήψεις, είναι αδύνατο να ληφθεί οποιαδήποτε από τις προαναφερθείσες αποφάσεις, ο διαιτητής επανελέγχου πρέπει να ενημερώσει τον 1ο διαιτητή σχετικά με την τεχνική αδυναμία να εξαχθεί απόφαση για τον επανέλεγχο και, επομένως, παραμένει σε ισχύ η προηγούμενη απόφαση του 1ου διαιτητή.
5. Αν ένας διαιτητής διέκοψε τη φάση σφυρίζοντας κάποιο σφάλμα για το οποίο στη συνέχεια έγινε επανέλεγχος και αποδείχθηκε ότι ήταν λάθος **ΣΦΥΡΙΓΜΑ**, στη συνέχεια πρέπει να δοθεί επανάληψη εξαιτίας αυτού του λάθους του διαιτητή. Για παράδειγμα: Ο πρώτος διαιτητής που σφύριξε "τέσσερα χτυπήματα" ή "διπλό χτύπημα", όταν μια μπάλα βρήκε στο πάνω μέρος του φιλέ και αναπήδησε πίσω, ερχόμενη σε επαφή με την ίδια ομάδα και ο 1ος διαιτητής δεν αντιλήφθηκε καμία επαφή με το μπλοκ, όμως αργότερα, μετά από επανέλεγχο (challenge) για "μπλοκ", ήταν σαφές ότι υπήρξε επαφή με το μπλοκ, τότε πρέπει να δοθεί επανάληψη από τον 1ο διαιτητή.
6. Ο διαιτητής Επανελέγχου δεν πρέπει βρίσκεται υπό την επιρροή της συμβουλής του χειριστή Επανελέγχου, παρά μόνο σχετικά με τις κάμερες που προσφέρουν τα καλύτερα πλάνα για τη λήψη απόφασης ή σχετικά με τον περιορισμό του χρόνου, ενόσω αξιολογείται ένα πλάνο στην οθόνη. Σε καμιά περίπτωση η απόφαση του διαιτητή Επανελέγχου δεν πρέπει να γίνεται στη βάση της «εικασίας», της «πιθανολόγησης» ή της «πρόβλεψης». Μόνο αν ο διαιτητής Επανελέγχου είναι οπτικά απόλυτα σίγουρος για την κατάσταση, μπορεί να ανακοινώσει την απόφαση. Τυχόν αμφιβολίες θα ληφθούν υπόψη υπέρ της διατήρησης της προηγούμενης απόφασης του διαιτητή.
7. Αν, σύμφωνα με τους κανονισμούς Επανελέγχου που είναι σε ισχύ, είναι δυνατόν να ζητηθεί επανέλεγχος για ενέργειες παιχνιδιού σε οποιαδήποτε στιγμή κατά τη διάρκεια της φάσης, ο διαιτητής Επανελέγχου πρέπει με σαφήνεια να καθοδηγήσει τον χειριστή Επανελέγχου να εντοπίσει τη στιγμή, για την οποία υπεβλήθη το αίτημα. Αν, κατά τη διάρκεια της εξέτασης των λίγων πλάνων που θα μελετηθούν κατά τη διαδικασία επανεξέτασης, εντοπιστεί ένα άλλο σφάλμα, ακόμα κι αν δεν συμπεριλαμβάνεται στον κατάλογο των αιτημάτων για επανέλεγχο, (και προηγείται

αυτού, για το οποίο υπεβλήθη αίτημα επανελέγχου), τότε αυτό το πρώτο χρονικά σφάλμα πρέπει να ανακοινωθεί από τον διαιτητή επανελέγχου ότι καθορίζει το αποτέλεσμα της φάσης.

8. Ο διαιτητής Επανελέγχου συμβουλεύει τον 1ο διαιτητή σχετικά με το είδος του σφάλματος. Όμως, ο 1ος Διαιτητής πρέπει να λάβει την τελική απόφαση με βάση τα στοιχεία που του παρέχονται. Πάντως, **δεν** συνιστάται ο 1ος διαιτητής να αγνοεί την αξιολόγηση του διαιτητή Επανελέγχου ειδικά, σε περιπτώσεις σχετικές με τα σφάλματα στο πάτημα στο σερβίς ή το πάτημα παίκτη της πίσω ζώνης σε επιθετικό χτύπημα, εκτός αν είναι απόλυτα σίγουρος ότι ο διαιτητής επανελέγχου έκανε λάθος.
9. Όταν ζητήθηκε επανέλεγχος (Challenge) για ένα σφάλμα από τον προπονητή, αυτό το σφάλμα όμως, συνέβη ελάχιστα μετά αφού η μπάλα ήταν εκτός παιχνιδιού, αυτή η πληροφορία πρέπει να δίνεται και στους δύο διαιτητές και να εμφανίζεται ένα κατάλληλο πλάνο στην οθόνη.
Σε μερικές περιπτώσεις, μπορεί να υπάρχει πολύ μικρή χρονική διαφορά μεταξύ ενός σφάλματος που οι ομάδες ζητούν επανέλεγχο μέσω βίντεο, ωστόσο η μπάλα να είναι ήδη «εκτός παιδιάς» (η μπάλα αγγίζει το έδαφος, αγγίζει ένα εξωτερικό αντικείμενο κ.λπ.) Επομένως, συνιστάται ιδιαίτερα οι διαιτητές (ο διαιτητής επανελέγχου) να δείχνουν τόσο το βίντεο του αιτούμενου σφάλματος, όσο και τη στιγμή που η μπάλα είναι εκτός παιδιάς με τη χρήση της διαχωρισμένης οθόνης (split screen) και να εξηγούν το σφάλμα με αυτόν τον τρόπο σε όλους τους συμμετέχοντες, αντικειμενικά.
10. Η τρέχουσα έκδοση του 2023 των Κανονισμών Επανελέγχου αναφέρει ότι: Όπου υπάρχει αμφιβολία, κατά την εξέταση ενός αιτήματος Επανελέγχου, η ομάδα Video Challenge πρέπει να χρησιμοποιήσει όλες τις διαθέσιμες τηλεοπτικές εικόνες για να διασφαλίσει ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται δίκαια. Ο 1ος διαιτητής θα πρέπει να κατευθύνει όλη της διαδικασία επανελέγχου και όπου βλέπει λάθη – π.χ. λανθασμένες εικόνες που εμφανίζονται, εσφαλμένη ερμηνεία, τότε ο 1ος διαιτητής θα πρέπει να επιμείνει σε περαιτέρω επανεξέταση, συμπεριλαμβανομένων διαφορετικών γωνιών και πηγών εικόνας. Η αναίρεση μιας απόφασης του Διαιτητή Επανελέγχου είναι η τελευταία επιλογή, αλλά αποτελεί μέρος της δικαιοδοσίας του 1ου διαιτητή.

Κανόνας 27 – Σημειωτής

1. Το έργο του σημειωτή είναι πολύ σημαντικό, ειδικά κατά τη διάρκεια των διεθνών αγώνων, όπου τα μέλη της ομάδας των διαιτητών και των ομάδων προέρχονται από διαφορετικές χώρες. Όλοι οι διεθνείς διαιτητές της FIVB και οι επόπτες γραμμών **πρέπει να γνωρίζουν πώς συμπληρώνεται το φύλλο αγώνα (χειρόγραφο και ηλεκτρονικό)**, και, αν παραστεί ανάγκη, πρέπει να είναι σε θέση να κάνουν τη δουλειά του σημειωτή.

Ο σημειωτής:

1. Πρέπει να ελέγχει – αφού πάρει τα φύλλα αρχικής παράταξης και πριν από την έναρξη κάθε σετ – ότι οι αριθμοί στα φύλλα αρχικής παράταξης υπάρχουν και στον καταγεγραμμένο στο φύλλο αγώνα κατάλογο των μελών της ομάδας (αν όχι, ο σημειωτής πρέπει να το αναφέρει στον 2ο διαιτητή).
2. Αναφέρει στον 2ο διαιτητή το 2ο τάιμ-άουτ και την 5η και 6η αλλαγή κάθε ομάδας (και ο 2ος διαιτητής στη συνέχεια ενημερώνει τον 1ο διαιτητή και τον

προπονητή). Αυτό ισχύει, ακόμα και όταν χρησιμοποιούνται τάμπλετ στον πάγκο και τους στυλοβάτες.

3. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της αλλαγής παίκτη, αν ο σημειωτής δεν επισημάνει ότι η αλλαγή είναι αντικανονική, ο 2ος διαιτητής επιτρέπει την αλλαγή των παικτών.
4. Όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία καταγραφής, ο σημειωτής κάνει το χειροσήμα "OK", ή λέει τη φωνητική φράση "σημειωτής έτοιμος" (scorer ready), και αμέσως ο σημειωτής πρέπει να συγκεντρωθεί για να ελέγξει αν ο παίκτης που κάνει το σερβίς ακολουθεί ή όχι τη σειρά περιστροφής.
5. Ο σημειωτής πρέπει να δει τον αναπληρωματικό παίκτη στη ζώνη αλλαγής και να συγκρίνει τον αριθμό της φανέλας του και τον αριθμό στην πινακίδα που κρατά στο χέρι του με τα δεδομένα στο φύλλο αγώνα σχετικά με την «αρχική εξάδα» και τους «αναπληρωματικούς». Αν ανακαλύψει ότι το αίτημα είναι αντικανονικό, πρέπει αμέσως να πατήσει την κόρνα και να σηκώσει το ένα χέρι κουνώντας το από τη μια πλευρά στην άλλη και να πει: «το αίτημα για αλλαγή είναι αντικανονικό». Σε αυτή την περίπτωση, ο 2ος διαιτητής πρέπει αμέσως να πάει στο τραπέζι του σημειωτή και να ελέγξει, με βάση τα δεδομένα του φύλλου αγώνα, την αντικανονικότητα του αιτήματος. Αν επιβεβαιωθεί ότι είναι αντικανονικό, το αίτημα πρέπει να απορριφθεί από τον 2ο διαιτητή. Ο 1ος διαιτητής πρέπει να τιμωρήσει την ομάδα σφυρίζοντας «καθυστέρηση». Ο σημειωτής πρέπει να καταγράψει στο φύλλο αγώνα, στο πλαίσιο των «τιμωριών», την αντίστοιχη τιμωρία. Ο 2ος Διαιτητής πρέπει να ελέγξει τη δουλειά του σημειωτή που ακολουθεί την τιμωρία.
6. Στην περίπτωση που μια ομάδα ζητήσει περισσότερες από μία αλλαγές, η διαδικασία των αλλαγών πρέπει να γίνει μία κάθε φορά, έτσι ώστε ο σημειωτής να έχει χρόνο να καταγράψει κάθε μία αλλαγή διαδοχικά. Ο σημειωτής, πάντως, πρέπει να ακολουθήσει την ίδια διαδικασία για κάθε μία αλλαγή.
7. Αν η αλλαγή είναι επιτρεπόμενη, ο σημειωτής προχωρά στην καταγραφή της στο φύλλο αγώνα και στη συνέχεια υποδεικνύει ότι η καταγραφή έχει ολοκληρωθεί σηκώνοντας και τα δυο του χέρια. **Θυμηθείτε, αυτό ισχύει για όλες τις αλλαγές.**
8. Στην περίπτωση που χρησιμοποιούνται τάμπλετ για τις αλλαγές, μαζί με το ηλεκτρονικό φύλλο αγώνα, δεν χρησιμοποιούνται οι πινακίδες. Σε αυτή την περίπτωση ο σημειωτής πρέπει να παρακολουθεί στην οθόνη του υπολογιστή το φύλλο αγώνα, ώστε να εξασφαλιστεί ότι τα δεδομένα που καταγράφονται είναι όσα πράγματι συμβαίνουν στην πλάγια γραμμή – αυτό σημαίνει ότι όλες οι διαδικασίες για τους διαιτητές είναι οι ίδιες, ανεξάρτητα από την τεχνολογία που χρησιμοποιείται. Στην περίπτωση που υπάρχει διαφορά ανάμεσα στον παίκτη που εισέρχεται στη ζώνη αλλαγής και τον αριθμό που μεταδόθηκε μέσω του τάμπλετ, θα ληφθεί υπόψη ο παίκτης που πραγματικά εισήλθε, και ο σημειωτής πρέπει να διορθώσει και να αποδεχθεί την αλλαγή χειροκίνητα. Καθώς η αλλαγή είναι πιθανό να συμπέσει με αντικατάσταση Λίμπερο, χρειάζεται να δοθεί επιπλέον προσοχή σε αυτή την περίπτωση. Στο τέλος όλων των αλλαγών, είναι απαραίτητο να δοθεί το σήμα OK με τα δύο χέρια, πριν ξαναρχίσει ο αγώνας. Αν χρησιμοποιείται στον αγώνα ασύρματη επικοινωνία, ο σημειωτής απλά πληροφορεί τους διαιτητές μέσω του ασύρματου συστήματος λέγοντάς τους: «OK, σημειωτής έτοιμος» και το "OK" του 2ου διαιτητή μπορεί επίσης να είναι

μόνο λεκτικό. Αν το σύστημα δεν λειτουργεί κανονικά ή εξαιτίας μεγάλου θορύβου δεν είναι δυνατό να ακουστεί καθαρά, εξακολουθεί να είναι υποχρεωμένος να δείξει τη χειροσήμανση OK με τα δύο χέρια.

9. Πρέπει να καταγράφει τιμωρίες στο φύλλο αγώνα μόνο μετά από υπόδειξη από τον 2ο διαιτητή ή σε περίπτωση ένστασης που υποβλήθηκε σύμφωνα με τους κανονισμούς, με την εξουσιοδότηση του 1ου διαιτητή γράφει ή επιτρέπει στον αρχηγό της ομάδας να γράψει την ένσταση στο φύλλο αγώνα.
10. Πρέπει να γράψει μια παρατήρηση, αν ένας παίκτης τραυματιστεί και βγει από τον αγώνα με κανονική ή κατ' εξαίρεση αλλαγή. Η παρατήρηση πρέπει να αναφέρει τον αριθμό του τραυματισμένου παίκτη, το σετ που συνέβη ο τραυματισμός και το σκορ τη στιγμή του τραυματισμού.

Κανόνας 28 – Βοηθός σημειωτής

1. Ο βοηθός σημειωτής κάθεται δίπλα στον σημειωτή. Σε περίπτωση που ο σημειωτής δεν είναι σε θέση να συνεχίσει το έργο του, τον αντικαθιστά.
2. Τα καθήκοντά του είναι:
  - 2.1 Να συμπληρώνει το φύλλο ελέγχου Λίμπερο (R-6), αν δεν χρησιμοποιείται ηλεκτρονικό φύλλο αγώνα και να ελέγχει αν οι αντικαταστάσεις του Λίμπερο κατά τη διάρκεια του αγώνα είναι νόμιμες ή όχι.
  - 2.2 Αν δεν υπάρχει πίνακας Litescore, να χειρίζεται τον χειροκίνητο πίνακα για το σκορ στο τραπέζι του σημειωτή.
  - 2.3 Να ελέγχει αν ο ηλεκτρονικός πίνακας δείχνει το σωστό αποτέλεσμα και αν όχι, να τον διορθώνει.
  - 2.4 Κατά τη διάρκεια των Τάιμ-Αουτ να πληροφορεί τον 2ο διαιτητή για τη θέση των Λίμπερο, χρησιμοποιώντας τη χειροσήμανση «μέσα» ή «έξω», αλλά μόνο με το ένα χέρι για κάθε ομάδα.
  - 2.5 Να προωθήσει στον Τεχνικό Υπεύθυνο του Αγώνα, αμέσως μετά το τέλος κάθε σετ, την πληροφορία σχετικά με τη διάρκεια κάθε σετ και την ώρα έναρξης και λήξης του αγώνα γραπτώς στο αντίστοιχο έντυπο.
  - 2.6 Όπου είναι αναγκαίο, να βοηθήσει τον σημειωτή πατώντας την κόρνα, για να αναγνωρίσει και να ανακοινώσει αιτήματα για αλλαγή.
  - 2.7 Να βοηθήσει λεκτικά τον σημειωτή με πληροφορίες κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αλλαγής.
  - 2.8 Να χειρίζεται το ρολόι για το Σερβίς, όταν αυτό υπάρχει.

Κανόνας 29 – Επόπτες γραμμών (μόνο όταν δεν χρησιμοποιείται Video Challenge System)

1. Το έργο των εποπτών γραμμών είναι πολύ σημαντικό, ειδικά στους υψηλού επιπέδου διεθνείς αγώνες. Όλοι οι διεθνείς και υποψήφιοι διεθνείς διαιτητές πρέπει να είναι εξοικειωμένοι στην πράξη με το έργο των εποπτών γραμμών, σε περίπτωση που οριστούν ως επόπτες γραμμών σε διεθνείς αγώνες.

Οι επόπτες γραμμών:

  - 1.1 Πρέπει να είναι παρόντες στον αγωνιστικό χώρο, φορώντας τη στολή τους, 60 λεπτά πριν από την ώρα έναρξης του αγώνα.
  - 1.2 Απαιτείται να δείχνουν:
    - Τη μπάλα «μέσα» ή «έξω» κοντά στη γραμμή, για την οποία έχουν την ευθύνη

- τα σφάλματα στο πάτημα για σερβίς, όπως περιγράφονται στον Κανόνα 12.4.3.

- 1.3 Αν η μπάλα ακουμπήσει την αντένα, περάσει πάνω από αυτή, ή περάσει έξω από αυτή, στο γήπεδο των αντιπάλων. Ο επόπτης γραμμών **που βλέπει προς την κατεύθυνση της μπάλας** πρέπει να υποδείξει το σφάλμα.
- 1.4 Να δείχνουν με τη σημαία καθαρά, ώστε να είναι βέβαιο ότι ο 1ος διαιτητής τους βλέπει.
2. Οι επόπτες γραμμών πρέπει να χαλαρώνουν ανάμεσα στις φάσεις.
4. Οι επόπτες γραμμών πρέπει να απομακρύνονται από τις θέσεις τους κατά τη διάρκεια των Τάιμ-Άουτ και των Τεχνικών Τάιμ-Άουτ (όπου εφαρμόζονται) και να παραμένουν στις αντίστοιχες γωνίες του αγωνιστικού χώρου, πίσω από τις διαφημιστικές πινακίδες. Αν αυτό δεν είναι δυνατό, κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων μεταξύ των σετ, πρέπει να στέκονται δυο-δυο μπροστά από την περιοχή ποινής.

Κανόνας 30 – Επίσημη χειροσήμανση

1. Οι διαιτητές πρέπει να χρησιμοποιούν μόνο την επίσημη χειροσήμανση. Η χρήση οποιωνδήποτε άλλων σημάτων πρέπει να αποφεύγεται, αλλά σε κάθε περίπτωση, πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο όταν είναι απολύτως απαραίτητα για να γίνουν κατανοητά από τα μέλη της ομάδας.

Τα ακόλουθα, πάντως, δίνουν περισσότερες λεπτομέρειες για τις ακολουθίες των χειροσημάνσεων που πρέπει ή δεν πρέπει να εφαρμοστούν κατά τη διάρκεια ενός αγώνα.

2. **Απόφαση από τον 1ο διαιτητή.** Ο 1ος διαιτητής θα σημάνει το τέλος της φάσης (ή το σφάλμα) με σφύριγμα, θα υποδείξει την πλευρά της ομάδας που θα σερβίρει στη συνέχεια, θα υποδείξει το είδος του σφάλματος και έπειτα, τον παίκτη που υπέπεσε στο σφάλμα (αν είναι αναγκαίο). Ο 2ος διαιτητής δεν πρέπει να λάβει μέρος σε καμιά από αυτές τις υποδείξεις με χειροσήμανση, αλλά θα πρέπει, όμως, απλά να μετακινηθεί στην πλευρά της ομάδας που θα έχει την υποδοχή στη συνέχεια. Η οπτική επαφή με τον 1ο διαιτητή εξακολουθεί να είναι απαραίτητη. Αναμένεται, επίσης, να προσφέρει βοήθεια ο 2ος διαιτητής κατά τη διάρκεια ή στο τέλος της φάσης υποδεικνύοντας «επαφή» (αν η «επαφή» δεν είναι ξεκάθαρη) ή «τέσσερα χτυπήματα», αν δεν χρησιμοποιείται η ασύρματη επικοινωνία. Αυτές οι ενέργειες μπορούν να γίνουν πριν ο 2ος διαιτητής μετακινηθεί, ώστε ο 1ος διαιτητής να έχει έγκαιρα πλήρη γνώση των γεγονότων.
3. **Απόφαση από τον 2ο διαιτητή.** (π.χ. σφάλμα στο φιλέ, αντικανονικό μπλοκ παίκτη πίσω ζώνης, κ.λπ.) Η ακολουθία ενεργειών του 2ου διαιτητή: Σφυρίζει, υποδεικνύει με χειροσήμανση το είδος του σφάλματος, υποδεικνύει (αν είναι αναγκαίο) τον παίκτη που υπέπεσε στο σφάλμα, σταματά, και μετά ακολουθεί τη χειροσήμανση του 1ου διαιτητή για την πλευρά της ομάδας που θα σερβίρει στη συνέχεια.
4. **Αίτημα για τάιμ-άουτ:** Αυτό κανονικά υποδεικνύεται από τον 2ο διαιτητή (αλλά εξακολουθεί να βρίσκεται στη δικαιοδοσία του 1ου διαιτητή, αν ο 2ος διαιτητής δεν

ακούσει ή δεν δει το αίτημα του προπονητή). Ο 1ος διαιτητής δεν χρειάζεται να το επαναλάβει.

5. **Φάση που επαναλαμβάνεται / διπλό σφάλμα.** Ενώ και οι δύο διαιτητές επιτρέπεται να σφυρίζουν σε αυτή την περίπτωση και να υποδείξουν με χειροσήμανση την επανάληψη (π.χ. μπάλα που κύλησε στον κυρίως αγωνιστικό χώρο, παίκτης τραυματίζεται κατά τη διάρκεια μιας φάσης κ.λπ.), παραμένει κανονικά αρμοδιότητα του 1ου διαιτητή να υποδείξει με χειροσήμανση την πλευρά που θα σερβίρει στη συνέχεια. Ο 2ος διαιτητής θα πρέπει μόνο να επαναλάβει τη χειροσήμανση του 1ου διαιτητή για την ομάδα που θα σερβίρει στη συνέχεια, αν ο ίδιος σφύριξε τη διακοπή του παιχνιδιού.
6. **Και οι δύο διαιτητές σφυρίζουν την ίδια στιγμή για να διακόψουν τον αγώνα, αλλά για διαφορετικούς λόγους.** Σε αυτή την περίπτωση ο κάθε διαιτητής πρέπει να υποδείξει το είδος του σφάλματος – αλλά αυτή τη φορά, επειδή ο 1ος διαιτητής θα πρέπει να αποφασίσει ποια σειρά ενεργειών θα ακολουθήσει μετά από αυτό, ΜΟΝΟ Ο 1ος ΔΙΑΙΤΗΤΗΣ πρέπει να υποδείξει με χειροσήμανση το «διπλό σφάλμα» και την ομάδα που θα σερβίρει στη συνέχεια.
7. **Παίκτης σερβίρει πολύ γρήγορα** (πριν από το σφύριγμα για σερβίς). Αυτό είναι στην απόλυτη δικαιοδοσία του 1ου διαιτητή να υποδείξει επανάληψη και την ομάδα που θα σερβίρει στη συνέχεια.
8. **Τέλος του σετ.** Αυτό υποδεικνύεται από τον 1ο διαιτητή. Ο 2ος διαιτητής επιτρέπεται, αν ο 1ος διαιτητής δεν έχει προσέξει το σκορ, να το επισημάνει ευγενικά στον 1ο διαιτητή με χειροσήμανση, αλλά αυτό πρέπει να παραμένει αποκλειστικά στην ευθύνη του 1ου διαιτητή.
9. Όταν ο 2ος διαιτητής σφυρίζει για ένα σφάλμα, πρέπει να είναι προσεκτικός και να υποδείξει τη χειροσήμανση από την πλευρά που διαπράχθηκε το σφάλμα. Για παράδειγμα: Αν ένας παίκτης από την ομάδα που βρίσκεται στα δεξιά του έρθει σε επαφή με το φιλέ, και ο 2ος διαιτητής σφυρίζει αυτό το σφάλμα, οι χειροσημάνσεις δεν πρέπει να γίνουν μέσα από το φιλέ από την πλευρά της άλλης ομάδας, αλλά ο διαιτητής πρέπει να κινηθεί έτσι, ώστε η χειροσήμανση να γίνει στην πλευρά της ομάδας που έκανε το σφάλμα. Η χειροσήμανση δεν πρέπει να γίνει την ώρα που περπατάει– ο 2ος διαιτητής πρέπει να σταματήσει και να κάνει τη χειροσήμανση έχοντας μπροστά του κατά μέτωπο τον κυρίως αγωνιστικό χώρο.
10. Οι διαιτητές πρέπει να σφυρίζουν γρήγορα, με βεβαιότητα στην υπόδειξη των σφαλμάτων λαμβάνοντας υπόψη τους τα ακόλουθα δύο σημεία:
  - 10.1 Ο διαιτητής δεν πρέπει να υποδεικνύει ένα σφάλμα εξαιτίας της πίεσης που ασκούν οι θεατές ή οι παίκτες.
  - 10.2 Όταν είναι απόλυτα σίγουρος ότι έκανε μια εσφαλμένη εκτίμηση, ο διαιτητής πρέπει ή υποχρεούται να διορθώσει το σφάλμα του (ή το σφάλμα άλλων μελών της ομάδας των διαιτητών), με την προϋπόθεση ότι αυτό γίνεται αμέσως.
11. Οι διαιτητές και οι επόπτες γραμμών πρέπει να προσέχουν για τη σωστή εφαρμογή και χρήση της υπόδειξης «άουτ» με χειροσήμανση / με τη σημαία:
  - 11.1 Για όλες τις μπάλες που προσγειώνονται «κατευθείαν άουτ» μετά από ένα επιθετικό χτύπημα ή ένα μπλοκ από την αντίπαλη ομάδα, πρέπει να χρησιμοποιείται η αντίστοιχη χειροσήμανση/σήμα με τη σημαία «μπάλα έξω».

11.2 Αν μια μπάλα από ένα επιθετικό χτύπημα, διασχίσει το φιλέ και ακουμπήσει το δάπεδο έξω από τον κυρίως αγωνιστικό χώρο, αλλά ένας μπλοκέρ ή άλλος παίκτης της ομάδας που αμύνεται, την ακουμπήσει, τα μέλη της ομάδας των διαιτητών πρέπει να δείξουν μόνο τη χειροσήμανση / σήμα με τη σημαία «επαφή με τη μπάλα».

11.3 Αν μια μπάλα, αφού μια ομάδα έχει κάνει το πρώτο, δεύτερο ή τρίτο χτύπημα, βγει έξω (π.χ. ακουμπήσει το δάπεδο έξω από τον κυρίως αγωνιστικό χώρο, ακουμπήσει ένα αντικείμενο έξω από τον κυρίως αγωνιστικό χώρο, το ταβάνι ή ένα πρόσωπο εκτός αγώνα, διαφημιστική πινακίδα κ.λπ.) από την πλευρά της, η χειροσήμανση είναι «επαφή με τη μπάλα».

11.4 Αν μετά από ένα επιθετικό χτύπημα, η μπάλα χτυπήσει δυνατά στην κορυφή του φιλέ και στη συνέχεια προσγειωθεί «έξω» από την πλευρά του επιτιθέμενου, χωρίς να ακουμπήσει στο αντίπαλο μπλοκ, η χειροσήμανση πρέπει να είναι «άουτ», αλλά αμέσως μετά ο διαιτητής πρέπει να υποδείξει τον επιτιθέμενο παίκτη (έτσι ώστε όλοι να καταλάβουν ότι η μπάλα δεν ακούμπησε στους παίκτες του μπλοκ). Αν, στην ίδια περίπτωση, η μπάλα ακουμπήσει στο μπλοκ και μετά προσγειωθεί στην πλευρά του επιτιθέμενου, η χειροσήμανση είναι η «μπάλα άουτ» και ο 1ος διαιτητής πρέπει να υποδείξει τον (ή τους) μπλοκέρ.

11.5 Αν, μετά το καρφί, η μπάλα καταστεί άουτ στην αντίπαλη πλευρά, επειδή χτύπησε ή ήρθε σε επαφή με τον προπονητή μέσα στην ελεύθερη ζώνη ή με άλλο πρόσωπο εκτός παιχνιδιού, η χειροσήμανση / το σήμα με τη σημαία είναι «άουτ».

12. Όταν ολοκληρωθεί ένα επιθετικό χτύπημα ψηλότερα από την κορυφή του φιλέ από μια πάσα με δάχτυλα (ενέργεια για πάσα) από τον Λίμπερο που βρίσκεται στη μπροστινή του ζώνη, ο 1ος διαιτητής πρέπει να χρησιμοποιήσει τη χειροσήμανση με αρ. 21 (σφάλμα στο επιθετικό χτύπημα) και να δείξει το Λίμπερο.
13. Τα σήματα με σημαία των εποπτών γραμμών είναι επίσης πολύ σημαντικά για τους συμμετέχοντες και τους θεατές. Ο 1ος διαιτητής πρέπει να ελέγχει τα σήματα των εποπτών γραμμών και, αν δεν γίνονται σωστά, να τα διορθώσει.
14. Αν η μπάλα δεν περάσει το κάθετο επίπεδο του φιλέ μετά το τρίτο χτύπημα της ομάδας, τότε:
- 14.1 Αν ο ίδιος παίκτης, ο οποίος ακούμπησε τελευταίος τη μπάλα, την ακουμπήσει ξανά, η χειροσήμανση είναι «διπλό χτύπημα».
- 14.2 Αν ένας άλλος παίκτης ακουμπήσει τη μπάλα, η χειροσήμανση είναι «τέσσερα χτυπήματα».

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΓΩΝΑ

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΤΩΝ ΔΙΑΙΤΗΤΩΝ – ΠΡΙΝ, ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ

Οι πληροφορίες που ακολουθούν υπόκεινται σε τροποποιήσεις, ανάλογα με τη διοργάνωση, καθώς και σε περιορισμούς αναγκαίους για την ασφάλεια των συμμετεχόντων.

1. Πριν από τον αγώνα

- 1.1 Τα μέλη της ομάδας των διαιτητών πρέπει να είναι παρόντες φορώντας τις στολές τους τουλάχιστον 60 λεπτά πριν από την προγραμματισμένη ώρα έναρξης κάθε αγώνα.
- 1.2 Ο 1ος, ο 2ος, ο διαιτητής επανελέγχου (Challenge), ο 3ος και ο αναπληρωματικός διαιτητής, καθώς και οι σημειωτές και οι επόπτες γραμμών πρέπει να κάνουν αλκοτέστ (αν προβλέπεται), για το οποίο την ευθύνη έχει ο γιατρός των διοργανωτών. Αν υπάρχει αλκοτέστ, όλοι οι διαιτητές θα μπουν στον αγωνιστικό χώρο μετά το αλκοτέστ, για να ελέγξουν τον αγωνιστικό χώρο και τον αναγκαίο εξοπλισμό για τον αγώνα.
- 1.3 Αν ο 1ος διαιτητής δεν έχει φτάσει εγκαίρως, ο 2ος διαιτητής πρέπει να αρχίσει τις διαδικασίες του αγώνα, αφού ζητήσει έγκριση από τον Τεχνικό Υπεύθυνο (Technical Delegate) του Αγώνα.
- 1.4 Αν ο 1ος διαιτητής δεν καταφέρει να φτάσει στο γήπεδο ή δεν περάσει το αλκοτέστ ή δεν είναι σε θέση να διαιτητεύσει στον αγώνα για οποιονδήποτε ιατρικό λόγο, ο 2ος διαιτητής πρέπει να διευθύνει τον αγώνα ως 1ος διαιτητής και ο αναπληρωματικός διαιτητής να πάρει τη θέση του 2ου διαιτητή.

2. Κατά τη διάρκεια του αγώνα

2.1 ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΣΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ (“TV REPLAY”)

Κατά τη διάρκεια Παγκόσμιων και επίσημων διοργανώσεων της FIVB, η εταιρεία τηλεοπτικής παραγωγής μπορεί να ζητήσει «καθυστέρηση επανάληψης», αν οι απαιτούμενες εγκαταστάσεις έχουν γίνει και υπάρχει συμφωνία της Οργανωτικής Επιτροπής και της Επιτροπής Ελέγχου της FIVB. Η απαιτούμενη εγκατάσταση είναι μια ηλεκτρική λάμπα, στερεωμένη στο στυλοβάτη μπροστά στον 1ο διαιτητή, η οποία συνδέεται με τον εκπρόσωπο της εταιρείας τηλεοπτικής κάλυψης, ο οποίος ανάβοντας τη λάμπα δίνει σήμα για μια μικρή καθυστέρηση, για να παιχτεί στην τηλεόραση σύντομη επανάληψη μιας προηγούμενης ενέργειας.

Για να αποφευχθεί η περίπτωση, να δοθεί το σφύριγμα για το επόμενο σερβίς, ενώ η προβολή της επανάληψης της φάσης συνεχίζεται, συνιστάται στον 1ο διαιτητή να ελέγχει την προβολή στη γιγαντοοθόνη που είναι εγκατεστημένη στο γήπεδο.

2.2 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑΤΑ

Για τα κανονικά διαλείμματα ανάμεσα στα σετ 1 ως 4:

ΟΜΑΔΕΣ: Με την κατεύθυνση του 1ου διαιτητή οι ομάδες αλλάζουν γήπεδα, κάθε ομάδα ως ενιαίο σύνολο. Μόλις οι παίκτες περάσουν τους στυλοβάτες, πάνε κατευθείαν στον πάγκο της ομάδας τους.

ΣΗΜΕΙΩΤΗΣ: Τη στιγμή που ο διαιτητής σφουρίζει και τελειώνει η τελευταία φάση του σετ, ο σημειωτής πρέπει να αρχίσει τη χρονομέτρηση για το διάλειμμα ανάμεσα στα σετ.

2'30: Ο 2ος διαιτητής σφυρίζει ή ο σημειωτής χτυπά την κόρνα.

ΟΜΑΔΕΣ: Με την προτροπή του 2ου διαιτητή, οι έξι παίκτες που είναι καταγεγραμμένοι στο φύλλο αρχικής παράταξης μπαίνουν κατευθείαν στον κυρίως αγωνιστικό χώρο .

ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ: Ο 2ος διαιτητής πρέπει να ελέγξει τις αρχικές θέσεις των παικτών και στη συνέχεια επιτρέπει στον ενεργό Λίμπερο να εισέλθει στον κυρίως αγωνιστικό χώρο.

Ο επαναφορέας της μπάλας θα δώσει μετά τη μπάλα στον παίκτη που σερβίρει.

3'00: Ο 1ος διαιτητής σφυρίζει, επιτρέποντας το σερβίς.

Διάλειμμα πριν από το αποφασιστικό σετ:

ΟΜΑΔΕΣ: Στο τέλος του σετ πριν από το αποφασιστικό, με την προτροπή του 1ου διαιτητή οι ομάδες πάνε κατευθείαν στον πάγκο τους.

ΑΡΧΗΓΟΙ: Έρχονται στο τραπέζι του σημειωτή για την κλήρωση.

ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ: Έρχονται στο τραπέζι του σημειωτή για να διεξαγάγουν την κλήρωση.

2'30: Ο 2ος διαιτητής σφυρίζει ή ο σημειωτής χτυπά την κόρνα.

ΟΜΑΔΕΣ: Με την προτροπή του 2ου διαιτητή, οι έξι παίκτες που είναι καταγεγραμμένοι στο φύλλο αρχικής παράταξης μπαίνουν κατευθείαν στον κυρίως αγωνιστικό χώρο.

ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ: Ο 2ος διαιτητής πρέπει να ελέγξει τις αρχικές θέσεις των παικτών, στη συνέχεια επιτρέπει στον ενεργό Λίμπερο να εισέλθει στον κυρίως αγωνιστικό χώρο και δίνει τη μπάλα στον παίκτη που σερβίρει.

3'00: Ο 1ος διαιτητής σφυρίζει, επιτρέποντας το πρώτο σερβίς του σετ.

Όταν η ομάδα που προηγείται φτάνει στον 8ο πόντο:

ΟΜΑΔΕΣ: Στο τέλος της φάσης, με το σήμα του 1ου διαιτητή οι έξι παίκτες κάθε ομάδας ως ενιαίο σύνολο αλλάζουν γήπεδα χωρίς καθυστέρηση, αφού οι παίκτες περάσουν τους στυλοβάτες, πηγαίνουν κατευθείαν στον κυρίως αγωνιστικό χώρο.

ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ: Ο 2ος διαιτητής ελέγχει ότι οι ομάδες είναι στη σωστή σειρά περιστροφής τους και ότι ο σημειωτής είναι έτοιμος και στη συνέχεια κάνει σήμα στον 1ο διαιτητή, ότι όλα είναι έτοιμα για τη συνέχιση του αγώνα.

Κατά τη διάρκεια των Τάιμ-Άουτ και των διαλειμμάτων, ο 2ος διαιτητής καλεί τους παίκτες να μετακινηθούν κοντά στον πάγκο.

3. Μετά τον αγώνα

Όπως επισημαίνεται και στο πρωτόκολλο της FIVB, οι δύο διαιτητές στέκονται μπροστά από το βάθρο του 1ου διαιτητή. Ο 1ος διαιτητής σφυρίζει, οι δύο ομάδες είτε χαιρετούν η μία την άλλη από τις τελικές γραμμές είτε έρχονται κατά μήκος των πλάγιων γραμμών προς τους διαιτητές, στη συνέχεια ανταλλάσσουν χειραψία με τους διαιτητές, περπατούν κατά μήκος του φιλέ, ανταλλάσσουν χειραψία με τους αντιπάλους και επιστρέφουν στους πάγκους τους. Ο 1ος και ο 2ος διαιτητής πηγαίνουν κατά μήκος του φιλέ στο τραπέζι του σημειωτή, ελέγχουν το φύλλο αγώνα, το υπογράφουν και ευχαριστούν τους σημειωτές και τους επόπτες γραμμών για το έργο τους.

Με αυτό το τελετουργικό δεν τελείωσε η δουλειά των διαιτητών! Πρέπει να ελέγχουν με προσοχή την αθλητική συμπεριφορά των ομάδων, ακόμα και αφού έχουν σφυρίξει το τέλος του αγώνα! Για όσο χρονικό διάστημα οι ομάδες παραμένουν στην περιοχή ελέγχου, όλες οι τυχόν αντιαθλητικές συμπεριφορές που θα εκδηλωθούν μετά από το τέλος του αγώνα πρέπει να ελεγχθούν και να αναφερθούν στον Τεχνικό

Υπεύθυνο του Αγώνα και να καταγραφούν στις «Παρατηρήσεις» του φύλλου αγώνα ή σε ξεχωριστή έκθεση.

Πρωτόκολλα Διεθνών Αγώνων

Για τις υψηλού επιπέδου διοργανώσεις της FIVB το πρωτόκολλο των αγώνων θα οργανώνεται από μια εξειδικευμένη ομάδα **Παρουσίασης Αθλημάτων**.

Για διοργανώσεις, όπου αυτό δεν προβλέπεται, τα ακόλουθα είναι τα κανονικά διεθνή πρωτόκολλα παιχνιδιού.

Προσφέρονται δύο εναλλακτικές λύσεις, ανάλογα με το αν η προθέρμανση των ομάδων πριν τον αγώνα γίνεται σε κατάλληλη αίθουσα προθέρμανσης, με μπάλες και φιλέ (Εναλλακτική Α) ή όχι (Εναλλακτική Β).

Το Πρωτόκολλο Αγώνων είναι πιθανό να διαφέρει για διαφορετικές διοργανώσεις. Επομένως, διατυπώνεται ισχυρή σύσταση στους διαιτητές να το μελετούν προσεκτικά πριν από την αντίστοιχη διοργάνωση και να το ακολουθούν στους αγώνες.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Άφιξη πριν τη διοργάνωση

Οι διαιτητές πρέπει να φτάσουν στην πόλη διεξαγωγής της διοργάνωσης, όπως αναφέρεται στον ορισμό τους. Πρέπει να παίρνουν τις επίσημες στολές τους μαζί τους.

Συναντήσεις

Πριν από την έναρξη της διοργάνωσης θα διεξάγονται Συναντήσεις Διαιτησίας με θεωρητικά και πρακτικά θέματα με τη συμμετοχή διαιτητών, σημειωτών, εποπτών γραμμών, παιδιών για το σκούπισμα, επαναφορέων της μπάλας και εκφωνητών του γηπέδου.

Σχόλια για τη διαιτησία

Μετά τη λήξη του αγώνα θα λαμβάνει χώρα στα αποδυτήρια των διαιτητών μια σύντομη ενημερωτική συνάντηση, όπου θα παρέχεται ανατροφοδότηση σχετικά με την επίδοση των διαιτητών. Όποτε είναι αυτό δυνατό, οι διαιτητές θα πρέπει να αυτό-αξιολογούνται σχετικά με το πού τα πήγαν καλά και τι μπορούν να βελτιώσουν.

Αν προκύψει κάποιο γενικότερο σημαντικό ζήτημα, την επόμενη μέρα θα πρέπει να λάβει χώρα μια πρωινή συνάντηση των μελών της Υπο-Επιτροπής Διαιτησίας με όλους τους διαιτητές της διοργάνωσης.

Κατά τη διάρκεια αυτής της συνάντησης, αν χρειάζεται και αν είναι εφικτό, πρέπει να χρησιμοποιηθούν βίντεο που έχουν ληφθεί κατά τη διάρκεια των αγώνων, για να συμβάλουν στην ερμηνεία τόσο των λαθών, όσο και των επιτυχημένων αποφάσεων, με στόχο να ενοποιηθεί η τεχνική ποιότητα της διαιτησίας σε υψηλό επίπεδο.

Πληροφόρηση για τους ορισμούς

Οι ορισμοί στους αγώνες πρέπει να γνωστοποιούνται στον 1ο, 2ο, 3ο, τον διαιτητή επανελέγχου (challenge) και τον αναπληρωματικό διαιτητή κανονικά:

1) Το βράδυ πριν από τον αγώνα.

Αλκοτέστ

Αφού έχουν πληροφορηθεί επίσημα τον αγώνα, στον οποίο έχουν οριστεί, ο 1ος, ο 2ος, ο διαιτητής επανελέγχου (challenge) καθώς και οι αναπληρωματικοί διαιτητές, σημειωτές και επόπτες γραμμών πρέπει να υποβληθούν τυχαία σε αλκοτέστ, το οποίο θα τελέσει ο υπεύθυνος γιατρός παρουσία του μέλους της Υπο-Επιτροπής Διαιτησίας.

Συμπεριφορά

Η FIVB έχει εμπιστοσύνη σε κάθε διαιτητή που ορίζεται στις διάφορες διοργανώσεις.

Οι διαιτητές που έχουν την ευθύνη για τη διεύθυνση των αγώνων κατά τη διάρκεια της διοργάνωσης πρέπει να επιδεικνύουν υποδειγματική συμπεριφορά σε όλη τη διάρκεια της διοργάνωσης, από την άφιξη μέχρι την αναχώρησή τους από την πόλη ή τις πόλεις που διεξάγεται η διοργάνωση.

Οδηγίες και κατευθύνσεις διαιτησίας της FIVB – έκδοση 2024

Πρέπει να τηρούν απαρέγκλιτα το χρονοδιάγραμμα των δραστηριοτήτων, το οποίο καθορίστηκε από την Υπο-Επιτροπή Διαιτησίας, και να διατηρούν την εικόνα των διαιτητών μέσα και έξω από τους αγωνιστικούς χώρους.

Η Υπο-Επιτροπή Διαιτησίας διαθέτει απολύτως την ισχύ να αναστείλει από τα καθήκοντά του, ακόμα και να αποκλείσει, ανάλογα με το σφάλμα, οποιοδήποτε μέλος της ομάδας των διαιτητών, του οποίου η συμπεριφορά δεν θα ανταποκρίνεται στα αναμενόμενα για αυτά πρότυπα.

Επιτροπή Κανονισμών του Αθλήματος και Διαιτησίας της FIVB